

dictas. nam difficillimum est, nec valde mutat curationem, agnoscere de hæcticis in initio morbi agredientibus, num præcesserit diaria, nec ne. Colligitur ex hoc loco duas has febres, fere repente à manifesta causa oriri, putridá paulatim magis citra manifestá causam: quæ febris in illis est inflámatio requirens causam externam inflámanté. In humoribus autem putredo fit per conculcationem, vbi acceditur ad quantitatem, vel locum vbi putret.

Aduerte secundo: species hæcticæ hic relatę patiuntur dubitatiões. Prima: Separat hæcticá in duas spēs iuxta, quod ros vel manet, vel absumpt^o est: & tamé apud Auic. de humoribus humiditates sparsæ per cor sunt quatuor. Secunda: 10. Ther. vlti. non diuidit ex consumptione roris, sed carnis, & solidorú. Tertia: 7. Ther. 6. numerat species quatuor, vulgo tres hic, duas. Quarta: Apud Accium lib. 8. 92. pri^o absumitur caro, quam ros, contra rationé, & Gale: 7. Therap. citato. Dic ad primam: species siccitatú quatuor iuxta quas. 10. Therap. diuidit species hæcticę sunt: Siccitas solidi idest mēbri spermatici: sic enim intelligitur hic solidum, licet supra nōe solidi venirent oīa membra: 2. carnis & adipis: 3. diminutio alimēti solidorú vocati generaliter ros: 4. dimi-

nutio alimēti carnei, idest sanguinis in exilib⁹ vasis. Nam. 3. de tēperamētis. 1. īmediata est trāsmutatio sanguis in carnē, in solidum vero per quidā mediū: qđ in osse est medulla, in cute glutē, in neruo muc-
cus, in vasis seminalibus semen, in mamis lac, vni-
uersaliter aut ros. Has quatuor siccitates agnoscit Gal. vbi exacte differit: Lib. aut de marasmo. 6. & hic in duo tantū secat: videlicet curabilē, & incurabilē: quarum prior differētia cōplectitur tres priores spe-
cies, altera postremā. Ex quo intelligitur: si conferā-
tur verba Gal. 7. Ther. 5. cum Auic. de humoribus cap. 1. Quod quatuor humiditates secūdæ quas re-
fert, sunt quæ dissipātur in his quatuor siccitatū dif-
ferētijs: nisi quod prauē interpretatur, credēs eas nō
esse partes actu mēbri: & īmaginās esse quatuor me-
dia inter sanguinē & carnē, contra Gale. 3. de tēper-
citato & experientiam, frustra multiplicans res, &
contra id quod ipse doctrina de membris cap. 1. in
fine affirmat, carnem ex sanguine fieri vna tantum
mutatione, solida multis. Num autem necessārio
consequantur se illæ siccitates ordine. Dic: fere ser-
uatur ordo explicatus. 7. Therap. & .2. prælag. 28.
non tamen videtur negandum, posse prius exsic-
cari illa priora ob robur agentis exsiccantis: sicut

quan-

DE DIFFERENTIIS FEBRIVM

quádoque incipit hæctica non diaria: rarius tamen accidit illud in exsiccatione quam in febre: Partim quia exsiccatio est operatio difficilior, quam calefactio: Partim quia exsiccatio membrorum potissimum nascitur ex defectu alimenti: defectus autem alimentum prius est in sanguine, quam in rore, & in rore, quam in membris. Ad secundam: Siccans calor non potest ita agere in rorem quin simul absumat aliquid de humido membrali: plus tamen & prius siccet rorem quam carnem, & carnem quam solida. Ergo Galenus separat hic species hecticæ per exsiccationem roris, illic per exsiccationem roris, carnis, & solidorum: varie quidem, sed non pugnâter. Ad tertium: Patet ex dictis: nam & paulo infra secet in tres differentias: eo quod exsiccatio. primæ humiditatis id est, sanguinis cõtenti in exilibus vasis, magis pèdet a calefacto humorum quam membrorum. Ad quartum: Quidam reprobant Accium: qui tamen in eo loco transcribit Galenum. 10. therap. cit. videlicet quod febris ardens exsiccet carnem & adipem sensili euacuatione: quo tempore nondum est hectica, sed colliguas: Vbi vero calor figitur in membris, incipit insensibiliter dissipare rorem, post carnem, post solida. Penes quid ergo distinguuntur hæc species

Siccitatũ
differentiæ

inter

inter se, & hæctica à non hæctica? Dic: non penes intensiorem maiorem, quia nulla hæctica est magna febris: tertio de presag. puls. 4. & ita secunda species non est intensior, prima: ostenditur: quia potest sequi marasmus ad febrem longam, vel ad morbum frigidum. Secundo: quia ex longo morbo resoluitur calor innatus. Tertio: quia possunt membra esse arida apta valde siccari, non valde calefieri. Quod si aliqui authores affirmant calorem magnum in hæctica, ut Aecius citato, & Auic. 2. 1. de causis doloris, & lib. de medicinis cordialibus cap. 4. intelligunt fixationem & equalitatem per omnes partes, non intensiorem. Nec distinguuntur penes ordinem inductionis: ostensum est enim posse induci secundam speciem ante primam: Et apparet manifeste in febre colliquante, quæ ante quam sit hæctica, potest resolvere humiditates dictas, sensibiliter tamen, in quo distat ab hæctica. Separatur ergo hæctica ab aliis febribus per equalitatem caloris: species autem inter se separantur quia ros, vel ebullit tantum, vel diminutus est, vel ex toto absumptus. Nam reliquæ humiditates sunt partes membri: prima autem humiditas cum contineatur intra vasa, magis pendet in sua exsiccatione à calefacto humorum, quam membrorum.

*Separatur quia siccatur
et fita regulata in
membra*

brorum. Non enim videtur recipiendū quod quidam hic aiunt, rorem ideo numerari quia est idem cum spiritu: spiritus autem simul cum carne, & solidis constituunt naturam nostram. .ii. Therapeu. .i. Cum ergo prima siccitas sit magis frigiditas, & frigidum calefaciendi tempus sit breue: merito colligit Galenus .7. Therap. 6. quod intra triduum si comode cibantur, redeunt ad statum coquēdi amplius alimentum. Siccitates autem sequentes sunt longæ difficilioris curationis: tum: quia resarci nequeunt nisi nutritione, nutritio autem in debilitate membrorum difficillima est: tum: quia meatus & viæ alimenti conueniunt, quare negatur ingressus alimento. Adde: quod pluribus transmutationibus aluntur solida, quam spiritus & pinguedo: ideo merito colligit Hyppocr. Quæ ex longo tempore extenuata sunt corpora, tarde reuerti cōsueuerunt: quæ vero breui breuiter. Eo quod longo tēpore redditur exhausta etiam membralis humiditas. Habet autem difficultatem quod hic ait, facilem esse curationem hæcticæ citra marasmodicum .ii. tertij. 2. In temperies cordis cōfirmata non recipit curationem: & cum non est cōfirmata non est facilis curæ: hætica autem febris videtur in tē-

*seruina siccitas e frigiditate
curationis si e comode
cibetur*

*27^a chap^a siccitas sunt
difficilioris curationis quia
cum aqua volubilitate ad
viam aut siccitate
e gremio hinc siccitas diffi-
cili curatur, 2^a diffi-
cillima, 3^a nulla m^o*

mirord

peries

peries cordis confirmata. Dic: per confirmatam intelligit non simpliciter æqualem, sed quæ valde impressit: quod hæctica simplex non habet. Adde: quod intēperies cordis in cardiaca calida quando agnoscitur, est iam diuturna: in hæctica vero primæ speciei agnoscitur incipiens, propter comitantem febrem. Postremo: vocatur facilis cura hæctica primæ speciei non simpliciter, sed collatione ad marasimum. Altera dubitatio: de pugnancia inter hunc locum, vbi etiam in pessima siccitate solidorum ait, parum abesse quin totus ros sit absumptus: & .7. Therapeut. 6. vbi de secunda specie ait, rorem omnino esse absumptum. Dic: Apolimēni ^{απολυμένοι.} quo verbo ibi vtitur, est temporis præteriti & præ- ^{νοι.} sentis: ibi autem in præsentē legendum est, id est parum abest quin totus absumatur. Per rorem autem Galenum intelligere alimentum solidorum, apparet: quia non agnoscit medium, nec est necessarium inter sanguinē & carnem. Licet autē quandoq; vniuersaliter dicat rorem esse alimentū sparsum per partes ad earū nutritionē, intelligit solida, quæ vere vocat partes. Si cui vero placet sanguinē sparsum ad nutritionē carnis vocare rorem, de nōe est con-

est contentio: sed est vere sanguis, nec pugnat Galenus secum.

(*Febrivm autem.*)

Explicatis differentijs hæcticarum, tradit indicia marasmi profecti, vt potè notiora.

Capit .9.

ADuerte primo: de signis oculorum: Potissima sunt in significado corporis & animi affectus: 6. epid. sect. 4. 27. Monstrat Galenus à posteriore, quia ira, læticia, amor, odium, modestia, gravitas, libido, truculentia, imbecillitas, (vulgo oculos quebrados) non alibi manifestius apparent. Vnde phisonomici vocant oculos, flores animæ: & 7. probl. 7. maxime inter membra mutantur tam ab externo agente, quam ab interno. A priore, ostenditur: quia retina est cerebrum non induratum, sed concretū: 8. de vsu. 6 Præterea: inest oculis spiritus animalis plurimus per perforatos opticos. Postremo: est membrum humidissimum, & mundissimum, quare suscipit impressionem ex quouis defluente humore: ideo ad præsagiendum habet primum locum. 1. prælag. 13. Quod vero hic athici ob imbecillitatem palpebras attollere nequeunt, habet difficultatem: Partim quia. 1. prælag. 14. asseritur indicium

tium debilitatis clausio non integra oculi: non videtur autem quo modo eiusdem debilitatis effectus sit, non integre claudere illic, & non integre aperire hic: Partim: quia tabidi mouent reliqua membra arbitraria multo grauiora. Dic ad primum: integra clausio dormientis, & integra apertio vigilantis, sunt extremi motus, exigentes robur facultatis: ideo media nictantium figura, quam sua natura palpebræ petunt etiam in defunctis, indicat summam debilitatem. Sed cur ea debilitas in acutis agnoscitur per defectum clausuræ dormientium, in marasmo vero per defectum aperturæ vigilantium? Dic: quia in acuto morbo, vel ex repentino fluxu sequitur siccitas inequalis, quam consequitur conuulsio palpebræ impediens clausuram: in marasmo autem, siccitas est æqualis, quam consequitur rigor cutis: ariditas autem cutis impedit corrugationem palpebræ, ideo nictant. Ad secundum: non est causa nictandi sola debilitas motricis, sed iuncta rigenti palpebræ: sicut pari causa, cutis frontis in illis tensa est, non corrugata. Quod autem obscuritas magis representetur in oculo, quam in reliqua facie: causa est defectus plurimi spiritus soliti accedere ad oculos. Quod subsideant, causa est plurima

Note debilitatis variaz.

N humi-

DE DIFFERENTIIS FEBRIVM

humiditas illorum, facile resolubilis: sicut pari cau-
sa, tempora collabuntur: propter absumptam substra-
tam carnem. Cur vero lippa in illis indicet summam
debilitatem, Galenus explicat. i. præfag. io.

Aduerte secundo de signo ex pulsu: Scribitur
hic, paruus: verior tamen interpretatio est (graci-
lis) quod nomen indicat pulsum longum, sed an-
gustum & humilem. Item celeritatem agnoscit Ga-
lenus. 4. de causis pul. 9. Hic vero magis expressit
frequentiam: quia in magna debilitate etiam cele-
ritas amittitur, nunquam tamen frequentia. Acri-
monia vero caloris apparet tardior & minor, quam
in multis putridarum. Non enim conuincit ratio: quo-
rundam ad oppositum, videlicet quod in termino motus
plus acquisitum est de qualitate motus, quam in
primo: Ethica vero est terminus calefactionis de ine-
quali intemperie sexto. Non conuincit (inquam):
Quia quando passum variatur, potest in termino
motus qualitas esse imbecillior: ut si ferrum ignitum
inflammet paleas: Item non conuincit, quando in via
perditur aliquid de qualitate motus: Quo modo
membra senis non sunt calidiora quam iuuenis, li-
cet magis passa a calido. Item potest febris in decli-
natione putridæ, vel diariæ transire in ethicam: quo
casu

casu ethica erit maior declinatione antecedente, nō
tamen tota febre quæ præcessit.

(*Dico autem.*)

Separat secundam ethicæ speciem à tertia per essentiam
sicut paulo post per signa.

ADuerte primo: Quid requiritur & sufficit ad
debilitandam virtutē, siue in toto, siue in par-
te. Nam 4. Therap. 4. dixit, debilitatem esse validū
intēperamentū: siue in sanitate accidat, siue in mor-
bo, siue in toto corpore, siue in parte: Auic. 1. quarti
rt. 2. 9. dixit oēm agrum esse debilē: Galenus vero. 8.
Therap. vlt. dixit in febribus diarijs, nisi concurrat
symptoma aliquod validum, non summi indica-
tionem à viribus: eo quod non sunt debilitatę, & 11.
Therap. 2. dixit in febribus putridis & in inflāmati-
onibus, vim non esse semper infirmam: Lib. autem
de inæquali in temperie quinto, dixit debilitatem
operis esse signum inseparabile intemperamenti
ethici vel facti: Idem 3. præsagiorum puls. 2. Et
tamen hic in prima specie ethicę scribit vim nil es-
se passam. Dic: intemperies æqualis necessario
habet annexam debilitatem operis: eo quod essen-
tia facultatis consistit in intemperamento æquali:

N ij fiens

DE DIFFERENTIIS FEBRIVM

fiens autem intemperamentum si validum est etiã debilitat: cum in omni fiente reperiatur aliquid factum, quod potest imbecillitare. II. Therap. citato. Sicut autem fiens nonnunquam debilitat ob vehementiam suam: ita factum, si est remissum, & exigui temporis vt ethica primæ speciei, non debilitat momentanee. Est autem illa exigua varietas in respondendo, creberrima Galeno: eo quod sensilia nõ nisi cum latitudine agnoscuntur. 5. simplic. 8.

Ethica
num ha-
beat tem-
pora.

Aduerte secundo: Num ethica habeat tempora. Hic enim agnoscit illa Galenus. Dic: ex lib. de generalibus morbi tēporibus in initio, in omni morbo sicut in qualibet re de nouo genita possunt affirmari quatuor illa tēpora. Verum non secundũ idẽ cõputantur in omnibus morbis: sed iuxta varietatẽ conuenientẽ vnicuiq; morbo, iuxta quam mutatur curatio, aut prædictio: ita vt in quouis morbo vnica tēpora considerentur, iuxta certam varietatem ne æquiuocatio faciat errorẽ. Nam in epylepsia ex sola intensiõne symptomatũ computantur tēpora: In humoribus præter naturã penes quantitã defluentis humoris: In febribus penes varietatẽ coctiõis: In ethica penes varietatẽ impressiõis in mēbra. Vnde colligitur, ad cõem difficultatẽ nũ tres modi ethicæ

fiat

sint tres species hæcticae. Nam si sunt tempora vnius morbi, quo modo erunt morbi tres specie distantes. Item cum vnus calor numero inducat tres illas siccitates, quo modo specie distabit à se ipso.

Aduerte tertio: Num semper ebullitio roris constituat hæcticam, & si ebullit aliquando cum putridine. Dic: arabes affirmantes quatuor humiditates distantes ab humoribus merito dubitant de illis putrentibus, in qua specie febris contineantur: Nobis asserentibus solum roré, vna difficultas de rore manet: In qua videtur: quod rosebulliens ex febre diaria contineatur sub diaria, ex putrida sub putrida, sicut ex hæctica pertinet ad hæcticam. Putrere vero ipsum possibile est, sed rarissimum propter paucam moram suam: cum transeat confestim in membrum. & propter innatum calorem circūstantium membrorum renitentem putredini. Vbi vero putruerit, continetur sub putrida: sicut putredo lactis, chyli, & vermiū: de quibus propter raritatē suā non meminerūt medici. Auerrous vero. 3. collect. 4. dixit febres putridas esse duplices, quasdam ex humoribus hepatis, alias ex humiditatibus tertie coctiōis.

(*Deinceps igitur.*)

Proponit indicia tria febrium ethicarum simplicium,

Aduerte de primo signo: Proponit ethicam generatam a causa externa: videlicet eo quod, tradidit signa ethicae non permixtae cum putrida: talis autem potissimum apparet in casu dicto. Nam ubi putrida transit in ethicam fere non statim aboletur putrida, sed manet iuncta cum ethica aliquandiu. In casu autem proposito, Num inceperit statim ethica non praecedente diaria, an vero praecesserit, nec ipse Galenus audeat dignoscere: ob similitudinem signorum diariae ad signa ethicae incipientis: quod ipsemet fatetur lib. de marasmo 7. Nam in primo die omnino internosci non possunt: in secundo, si febris manet par habetur suspicio ethicae: in tertio, si durat paritas iuncta ariditati tactus iam habetur cognitio de ethica: Semper tamen manet dubitatio inciperit ne confestim ethica, an diaria. Non obstat huic signo ariditatis, quod affirmat Galenus ethicae non semper iungi siccitatem: Quia ibi intelligit siccitatem momentaneam, semper tamen a calefacto membrorum exurgit ad manuum vapor minor, & minus humidus, quam a calefactis humoribus.

Aduerte secundo de altero signo: In tertia die non

ciba-

namque obvia fuerit
in casu putrida non
est sed succedente putrida

namque siccitatem
est in
lib. de marasmo
non sibi sumunt.

cibari in hora suspecta cōmodum est ad dignotionem. Cibato enim fere in crescit calor: quare maneret adhuc cognitio dubia. Si ergo nec secunda die, nec tertia augetur calor, certū est nō esse quotidianam, nec tertianam: quartana vero continua rarissima est. Præterea: ad quartanam oportebat in tertia die febrem valde minui: quare relinquitur ut fit ethica. Quod autem Auicē. 1. quarti tractu. 3. cap. 2. affirmat validum augmentum caloris in tertio pro signo ethicæ, quidam cominiscuntur expositiones, nec satisfaciētes, nec necessarias: Est enim Phrasis Auicē, qui illic solū trāscribit hūc locū: dicens em (& fit fortis in tertio) significat manere fortē in tertio, sicut 18. tertij de lapido renū (& fit fortis in hora vacuitatis) id est manet fortis.

Aduerte de tertio signo: In cremenū febris post cibationem, cum circumstantijs, est proprium & inseparabile ethicæ. Sunt autem circumstantiæ prima: quia in ethica fit augmentum citra aliquod signum principij. Secunda: quia in ethica augetur febris quacūque hora cibatur. Tertia: quia durat illud in cremenū vsque ad distributionem alimēti, qua per acta reddit pulsus ad statum pristinū. Ad dignotionem autē harum circumstantiarū plurimū

facit aſſiſtentia medici die vna & nocte.

Aduerte quarto: Cur hectici cibati magis febriant, prima cauſa videtur: quoniam indidit natura vim ſicco, vt ebibat humidum: calido vero, vt migret in humidum. Non eſt enim cauſa huius augmenti febris, ſicut ebullitionis in calce, quando perfunditur aqua (quod quidam ſcripſerunt) frigiditas aque repellens intro calorem: quia idem fit affuſo vino: Nec eſt calor ſolus natiuus lapidis effluens extra propter penetrationem aquæ: Quia calx ſine aqua impoſita vlceri vrit: quod cõminutus lapis non facit. Sed cauſa eſt: quia ob denſitatem lapidis quãdo vritur, plus ignis in eo manet quam in carbone: is tranſit in humidum affuſa aqua propter cauſam dictam: quia ſequitur ebullitio, ſicut ſucci fructuũ ea de cauſa ebulliunt quãdiu habent humidum permixtũ ſufficienter cum ſicco. Cur autem (quod calx facit) piper tritum affuſa aqua non ebullit? Dic: quia non trahitur aqua ad intimum vbi ignis coercetur, ſicut a fugente ſiccitate calcis: Eadem cauſa corpus ſine alimento facile ignitur & areſcit, & multa in hanc cõfirmationem lib. ſimpliciũ. 4. tradita ſunt. Altera cauſa: etiam ſi non augetur de nouo ignis, cum modo cõſiſtat in vapore, qui ſua natura fertur

ad manum, ante autem in sicco, quod non accedit,
 iudicatur modo maior quam antea, ob cōmodita-
 tem applicōis: ob quam causam etiam in alijs febribus ab hæcticis, succedit aliquando augmentū post
 cibationem, sed multo minus, quam in hæctica pri-
 ma, quarti. tt. 3. cap. 2. Addit potest tertia causa: quā
 solam recipit Auerrous, quod alimentum in hæcti-
 co cum reddatur simile membris calefactis, valde
 calet: In reliquis autem febribus assimilatum mē-
 bris non dum calefactis, multo minus calidū eua-
 dit. Hæc tamen causa habet locum etiam post nu-
 tritionem, contra experientiam & Galenum hic.
 Obijciunt tamen multa tum alijs, tum Auer. 4. col-
 lectorij. 33. Primum: Si cibus semper ab hæctico ca-
 lefit: ergo per alimenta quamlibet frigida non cura-
 bitur, contra sententiam omnium. Secunda: Si ca-
 lefit a corpore, quo modo recipit maiorem calorē
 corpore. Tertia: In febribus colliquatibus adest sic-
 citas membrorum: sequetur ergo calefactio post ci-
 bum, & ita non erit proprium signum hæcticarū.
Quarta: Aqua opponitur calci: alimētum non op-
 ponitur mēbris: ergo non conuenit similitudo. Quin-
ta: Cibus in initio reprimit calorē, & angustat pul-
 sum: ergo non auget febrē. Sexta: Quo modo cali-

ditas

Hæctici
 cur post
 cibum ca-
 lent.

nida Jan 2020
 videtur hoc 60.

3

3 in me falsa gna
 quærit post multo
 angustatam quærit
 sum in me e dary
 oris mury et daly
 to ante nutritio, 2
 nutritio

Don't it's calx multo
 albedo refrigerat
 hinc effray gna
 calidi a fugerit

quærit in me
 sum est post nutritio
 ut aqua munda et
 hinc gna

nida in gna
 nutritio in gna
 nutritio in gna
 modo

ditas humida est multo calidior quam sicca, si uni-
 versaliter siccitas est lima caloris? Septima: Quo
 modo pulsus a cibo est magnus: si vis est debilis, &
 arteria sicca? Octava: Quo modo augetur calor
 post cibum, si ex Galeno hic calor ethicae est æqua-
 lis? Dicad primum: frigidum alimentū suscipit ca-
 lorem a membris minorem, quam si alimentum
 esset temperatum: & interim refrigerat sua quali-
 tate membra: sicuti multa perfusio calcis refrige-
 rat calcem, licet aqua ebulliat. Ad secundum: au-
 getur calor non qualitate, sed quantitate: sicut li-
 gnum ex appositione ligni igniti. Ad tertium: etiā
 in alijs febribus, & insanis aliquid augetur calor ci-
 batis: sed non ut in ethica: quia rationes dictae
 multo magis procedunt in ethica: nec in febre col-
 liquante membra sunt equaliter arida, sed equali-
 ter liquata. Ad quartum: alimentum etiam initio
 est dissimile. Adde quod non ebullit aqua quia dis-
 similis: nam etiam si affundatur calida, ebullit: quia
 est humidum affusum sicco ignito: quare compa-
 ratio Galeni quadrat. Ad quintum: pulsus cibatis
 redduntur maiores, & celeriores tertio. de causis
 puls. 16. nisi facultas grauetur: tunc enim reddun-
 tur inæquales. Explicat autem Galenus postynam,

vel

vel alteram horam: partim quia in debilibus recur-
sus calidi introsus post cibum refrigerat: partim
quia calor non sentitur, nisi post initium alendi.
Quod autem paulo post cibationem incipiat ali-
tio, ostenditur expulsu roborato. 2. Aphorismoru
18. & durat vsque ad integram spartionem alimē-
ti. Quę cum magis celebretur in nocte, fit vt ta-
bidis fere febres noctu crescant. 2. presag. 60. Qua-
re non oportet asserere cum quibusdam duo tem-
pora quibus calor augetur in ethicis, sed vnum
continuum ex Galeno hic. Ad sextum: Humidi-
tas facit ad durationem quia alit calorem: ad inten-
sionem vero actionis non facit, sed magis occlu-
dendo poros, & densando habet ad actionem cali-
di: quare asseritur siccitatem acuerē actionem ca-
loris, quia tollit humiditatem impediētem. Ad
septimum: Non fit simpliciter magnus pulsus: sed
maior propter copiam caloris aucti, mollitiē arteriæ,
& viriū robur: licet collatione ad sanum sit debilis.
Ad octauū: Æqualitas inest ethicæ ex natura sua:
accedēte vero causa aliqua variāte calorē, mutatur.
Item: æqualitas inest ethicæ, id est vniiformitas ca-
loris per totum: cum qua equalitate stat, vnam ethi-
cam esse multo intensionem febrem alia. Sed est

Siccitas
nū lima
caloris.

ne calor ille addit⁹ etiam hæcticus? Dic: fieri potest
 vt sit: sæpius nõ est hæcticus: Nam ex cibo ros cale-
 factus inflammat corpus calore fiente: postquã ve-
 ro iam nutrit habet calorem solum pristinum. Sic
 calor ex ira vel tristitia, in hæctico fere est fiens.

(*Siccam vero.*)

Complet indicia hæcticarum: addens discrimina simplicis
 hæcticæ, ab incipiente marasmo.

ADuerte primo: Licet supra traditum sit exacte
 siccum non esse aptum suscipiendo calori, hic
 scribitur nisi corpus sit siccum, non esse aptum he-
 cticæ: videlicet sicut ligna viridia non inflamman-
 tur facile, nec item cinis, sed exacte sicca ligna: ita
 & sicca corpora viuẽtia: Nam talia habent humidũ
 lentum aptum inflammari, & morari aliquandiu
 ob lentorẽ humidum. Humiditas vero aquæ ma-
 gis extinguit ignem, quam inflammetur ab igne:
 Humidum autem aeris licet inflãmetur, non du-
 rat obtenuitatem. Quod autem culpatur eos qui opi-
 nabantur a solo hepate vel ventriculo inflammati
 oriri hæcticam, significat Philippum lib. de maras-
 mo. 7. Quod ait, siccitatem temperamenti facere

ad

ad ethicam, complet signum propositum ad agnos-
cendam ethicam incipientem: temperatura enim
sicca corporis confirmat ethicæ suspicionem.

Aduerte secundo: Quidam ex hoc loco eliciunt
siccitatem magis calore disponere ad ethicam: sed
non recte, nam calor in vniuersum magis disponit
ad omnem febrem. 8. Therap. vltimo, præsentem ta-
men caliditate, ad ethicam summe facit siccitas cor-
poris. Cum autem in prima specie ethicæ non con-
cedat Galenus manifestam siccitatem, sed solū fer-
uorem roris: Colligitur species ethicæ non distin-
gui penes species siccitatis traditas. 7. Therap. 6.

Aduerte tertio: Quod condemnat epithemata
calida in membris naturalibus per febres, erat vi-
tium Thefaliorum sui tēporis. 10. Therap. 6. No-
stro æuo magis viget error oppositus: statim enim
imponunt frigida contra Galenum. 10. Therap. 11.
de quo late artis. 89.

Aduerte quarto: De signo ex arteriarum calore.
Galenus & Auic. numerant illud inter signa ethice
coia: quare non sunt recipiendi, qui hic applicant
illud marasmo. Nam locum arteriarum sentiri ca-
lidiores vicinis vt in ethica, vel minus frigentem
vt in affectibus cerebri frigidis: eo cōtingit quia ar-

teria:

*in parte in arteriis
calidiores vicinis
sentiri in ethica
vt in affectibus
cerebri frigidis
eo cōtingit quia
arteria*

teria à calore cordis valde calet: maxime vbi cor ha-
 bet calorem factū quatto de causis puls. 16. Humor
 enim putrens intra vasa non ita imprimat in arte-
 rias: maxime quia ex mixtione non putrentis humo-
 ris mitescit. 4. de sanitate. 7. Est ergo proprium sig-
 num ethicae, excessus caloris in loco arteriarū: col-
 latione ad alias febres, non ad omnes morbos sim-
 pliciter. Sed cur non additur signum ex vrinis? ma-
 xime cum vulgo agnoscat ethica per pinguedi-
 nem in vrina: & maxime comendetur inspectio
 eius in ethica pestilente. 3. de praesag. puls. 4. Dicit
 ethica per se non habet indicium ab vrina: quia si
 incipit initio morbi non separatur à diaria: in pro-
 cessu autem morbi, coctio vrinae nō significat ethi-
 cam, quia etiam apparet in processu putridae coctae:
 vbi vero cum ethica iungitur febris colliquans, vel
 pestilens ratione illarum comode inspicitur vrina.

(*Alteri vero.*)

Docet agnoscere ethicam alteri feбри iunctam.

Capit. 10

ADuerte primo: Num sit possibilis febrium cō-
 plicatio. Dic primo: non esse necesse ad aliquā
 ex his febribus sequi aliam: quia sicut calefaciēs ex-

ternum

ternum licet totum calefaciat, non reddit calefactū
 ad febrem, nisi vnum tantum ex tribus cōtentis in
 corpore: ita febris ipsa occupans vnum ex illis in-
 flāmat reliqua duo: non tamen reddit illa calefacta.
 Dic secundo: præsente quauis ex ijs potest induci
 alia: quia corpus per febrem est magis aptum ad ca-
 lefactum, quam si nō febriret: ergo possunt reliqua
 poni in calefacto concurrente febre priore, tanquā
 causa totali, aut partiali, aut disponēte. Durabit autē
 complicatio durāte duplici calfacto, cessabit altera
 illarū, cessante vno calfacto. Nō obstat primo: quod
 post febrem intensiorem non poterit induci alia re-
 missior: quia esset remissio caloris, & non febris
 addita: Quia, licet præcedēs fuit intensior quoad
 calefieri, verum potest induci calor æqualis in om-
 nes partes, qui non occupabat omnes: & illud non
 est refrigeratio, sed calefactio partis nondum cale-
 factæ. Non obstat secundo: quod sequeretur eun-
 dem calorem esse fientem & factum: quia nil incō-
 uenit quo ad vnum gradum esse factū, quoad aliū
 fientē. Non obstat tertio: quod non poterit manere
 putrida post productionē ethicę: eo quod calefactū
 humoris nō dicitur febris, nisi calefaciat mēbra: mē-
 bra autē iā calefacta non possunt ampli⁹ calefieri. Nā

Complicatio fe-
 brium nū
 possibilis

oblatio 1^a

oblatio

oblatio 2^a

oblatio

oblatio 3^a

cale-

DE DIFFERENTIIS FEBRIVM

calefactum humoris sufficit ad esse putridæ, si prop-
 ter impedimentum iam calefactorum membrorum
 non sequitur illorum calefactio: verba enim defini-
 tionum dicunt aptitudinem tantū. Adde: quod nō
 producitur calefactum in membris secundū omnes
 gradus putrētis humoris simul, sed secundū vnum
 tantum: tempore autem producuntur alij gradus
 in membris a calefacto humorū. Non obstat quar-
 to: quod fiens & factum distent specie, & tamen fa-
 cerent vnum: nam si complicarentur, cum sint duo
 calores in vno subiecto facerent vnū: quia illi calo-
 res quatenus calores faciūt vnū numero: quatenus
 æquales & inæquales distāt specie. Non obstat quin-
 to: quod videtur ex sanguine calefacto gigni spiri-
 tus calefactos: maxime vbi etiam membra fuerint
 calefacta: quare oporteret semper iungi diariam.
 Quia licet cor sit calefactum, & humor, cum spiri-
 tus producatur per nouam generationem, possunt
 non esse calefacti: sed calefientes tantum.

Aduerte secundo, vltra signa dicta a Galeno hic:
 memorantur ab arabibus primum signum ethicæ
 vniuersale: æqualitas febris quā non percipit æger:
 3. p̄sag. pul. cap. 3. & 7. videlicet quia deest inæqua-
 litas requisita ad dolorē. Altera signum: velocitas
 in pul-

si quod habet e' calor ex
 tanus. accessus no code
 h'ce idem ab eo et e'
 h'ce p'nda h'ce a h'ndidini
 calor certum est a h'ny
 vbi h'ndidini cor h'ny

obstatio 4^a

obstatio 5^a

unde h'ce et p'ocumy
 h'ce h'ny ab h'ny diarii

unde h'ce h'ny h'ny h'ny
 h'ny h'ny

in g'ndidini

æqualitas e' e' doloris

2^a signum

2123

in pulsu perpetua: Licet enim possit ex accidentaria causa refrigerari corp^o, tamen calor fixus in corde cum debilitate virtutis semper exigit velocitatem. Tertium: calor sensatus impulpis digitorum, volis manum, & plantis pedum: videlicet quia in declinatione putridarum exhalante vapore calido extrema propter inopiam sanguinis refrigeratur: quod non accidit ethicis. Quartum: tussis fere sicca propter calorem sensatum in pectore: ad calorem autem propter gracilitatem quandoq; sequitur sanguinis sputum: si vero continetur humor in pectore, tussis humida est. Marasini autem inditijs addunt, vrinam oleagineam cum contentis squamosis, quæ fusa lapidi raucæ sonat: videlicet quia calefactum solidorum educit squamas. 1. Crisi. 12. & carnem propter diuturnitatem, non solum insensibiliter, sed & sensibiliter liquat in oleum. Mortis vero proxime signa afferunt: pediculorum copiam propter alimentum non confectum: & propter eandem causam caro quasi puluere aspersa est: vngues incuruæ, propter defectum substratæ carnis: pilorum prolixitas propter copiam exusti vaporis: vbi vero is vapor putridus est magis radices pilorum putrent: quare decident vt in pthysi.

O

(Dictum

(*Dictum autem est.*)

Docet notas diariæ particulares, ac primum in diaria
ex vltione.

Capit. ii.

Aduerte primo: Cutis representat statim magnum calorem: multo maiore quam paulo post, & quam febris & sitis exigua requirant. Quoniam densata cutis à calore solari facit, vt intus minus vratur, & febricitent: ideo agricolæ non sudant cubantes ad radios solares, sicut sub vmbra: ideo etiam in vntionibus dorsi, quæ adhibentur in solatis adijciuntur frigidis succus verbenacæ, vulgo (orgeuão) ad extrahendos vapores ignitos, qui per calefactam & ideo densatam cutem dissipari nõ potuerunt: sicut ambusti applicant igni vltam partem: Alterum signum proponit febris ex insolatione: quod caput cum dorsali maxime afficiuntur, & iuuantur frigidis perfusionibus: causa autem non est cõmunis interpretum, quod ex halationes ascendunt ad caput: quia ea conuenit omni feбри: Sed quod cerebrum & dorsalis ob summam humiditatem, & mollitiem, & imbecillitatem naturalium facultatũ lib. de phlebotomia. 8. & ob copiam eius in homine supra reliqua animalia, omniũ partiũ maxime & citissime refrigerantur, & calescunt. 2. de partibus animalium. 7.

Vnde

Vnde pueris quorum cerebrum adhuc molle est, accidūt inflammationes ardētes in capite dictę syriases, & refrigerationes: vnde etiam maxime operiūtur hęc membra a nocturno aere, & diurna insolatione: ideo diariam ex insolatione. 8. Therap. 3. solis incipitis perfusionib⁹ curat. Addit tertium signū: ruborem & calorē cum siccitate partium capitis. Quia tamen sæpe vltis, caput repletur obtrahentē calorem a toto, addit distinctionem: Quod si corp⁹ est purum, apparet is calor in capite & facie: sin minus, magis sequitur plenitudo & vasorum tentio cum distillatione. Docet autem Galenus, vnde oritur febris in vltis & refrigeratis: videlicet quia vel totum corpus, vel solum caput ob causas dictas vritur: vnde cōmunicatur calor toti. In refrigeratione autem sequitur febris propter recursum caloris ad viscera, ex cute densata: vnde crebrę fiūt in hieme pleuritides. 3. Aphorif. 17. & .20. & multi laborantes ex iecoris calore per hiemem deterius habent. Videtur autē durum, quod hic Galenus refert causam febris in destillatione præsenti ad humorum frigiditatem. Sed videtur significare discrimen inter duas similes diarias ambas cōplicas reūmati, vnā ex externo calore, alteram ex frigore: docens

exustione; si corpus est purum nō sequi catarrum;
 sed calorem cum multa siccitate partium faciei: vbi
 vero corpus est plenum, sequitur catarrus etiam cū
 magna partium faciei, & capitis plenitudine: In re-
 frigeratis autem multo frequentius sequitur catar-
 rus, ex frigidis humoribus propter febrem com-
 municatis corpori & capiti, & molem corporis au-
 gentibus: vocatque tales catarrhos, febrientes ex
 refrigeratione: febricitantes ex humorum frigidi-
 tate: quia videlicet non est simplex refrigeratio, sed
 etiam frigidorum humorum distillatio: subdens
 nam & ex his .s. qui copia frigidorum abundant
 humorum, quando refrigerantur distillatione ca-
 piuntur, & febris fere est symptoma distillationis,
 magis quam densatē cutis: videlicet propter reple-
 tionem, & obstructionem capitis, liquantur succi
 frigidi in eo contenti. Solet enim Galenus docere
 frequentia, quales sunt hi duplices catarri: sed mul-
 to frequentior est in præfrigeratis, quam in vstis.

Aduerte secundo: Num diaria distinguatur per
 species, iuxta varietatem spiritus calefacti. Dic: cū
 omnis diaria pendeat à calefacto spiritus in corde,
 nō pōt recipere eā varietatē. Cur ergo diuiditur ex
 varietate externæ crustæ, si à tali causa nulla sumitur

indicatio ad curationem? 4. Therap. 4. Dic: sumitur ad affectus agnitionem in corpore, quod hic queritur. Cur fere cessat transacta naturali die? Dic: quia singulis cibationibus nouus spiritus gignitur: vestigium autem calefacti ex prima cibatione adhuc apparet in sequenti: in qua totus spiritus calefactus dissipatur. A quo corrumpitur calor manens in membris? requirit enim agens positium? Dic: temperies membrorum non dum calefactorum corrumpit excessum caloris in membris calefcentibus, absente impedimento calefacti spiritus.

Finis Liber primus.

O iij

LIBER SECVNDVS

DE DIFFERENTIIS

FEBRIVM.

*Secūdum Librum dicat solis humoralibus,
propter prolixiorem earum tractationem.
secatur autem in partes septem.
Prima: tradit vniuersim differentias putri-
darum.*

*Secunda: causas & indicia tertianæ. s. (Fe-
bris autem.)*

Tertia: quotidianæ. s. (Est vero & altera.)

Quarta: quartanæ. s. (Tertium vero.)

*Quinta: de compositis febribus humoralibus.
.s. (Putrescente pituita.)*

Sexta: de febre sanguis. s. (In his autem.)

*Postremo: inquirit causas circuituum in fe-
bribus. s. (Post quam autem.)*

SECTIO PRIMÆ.

(At illud superest.)

Reijcit falsas sententias de febribus humoralibus,
appositorum suam .§. sequenti.

Duerit primo: Ratio Gale, pri-
ma, qua ostēdit auctābilem nō
esse perpetuam febriū causam,
argumēto ictericorum, qui bi-
le referti, non febriunt tamen,
nō videtur vrgere. Potest enim
responderi, in arquatis non necessario abūdare bi-
lem: sufficit enim obstructio solius porifeli. Sed li-
cet arquati ante morbū non semper abundant bile,
ex retentione eius eam acervant: Est tñ adhuc sub-
ter fugium aliud: nempe intellexisse priscos bilem
abundantem originem prestare febribus omnibus,
non quamuis, sed intra vasa bullientem: vbi vero
exit vasa in icterico refrigeratur, sicut & sanguis.
In secunda autem ratione, quod sumit pueros &
senes acervare pituitam, explicandum est: Quod
licet innato temperamento oppositi sint, ob accidē-
tarias tamen causas cōveniunt in abundantia crudi

O iiii

succis:

succi: quia etiam in generando lapidem. 3. Aph. 26.
 & 31. videlicet senes propter incoctionem ex defe-
 cto calore. 2. de temperament. 16. pueri vero prop-
 ter incoctionem ex erroribus victus: nempe lacte,
 plurimo alimento, motu post cibum. 3. epid. sect. 3.
 15. & balneis post cibum hic. Colligendum vero ex
 hac ratione est, febres humorales magis proportio-
 nales esse humori putrenti quam temperamento fe-
 bris absolute: Nam febris quotidiana & quartana,
 quatenus febres magis proportionales sunt nature,
 etati, & tempori, calidis & ficcis: & tamen ex Gale-
 no hic frequentius eueniunt in oppositis tempera-
 turis. Causa est: quia facilius est copiosum aliquem
 humorem in vasis corripere putredine, quam tempe-
 raturam corporis calidam, & ficcā aegrotare febre
 humoralis certa deficiente, aut non abundante eo humo-
 re in vasis. Sententiā aut illam priscorum, quod fe-
 bres humorales omnes oriuntur ex aucta bile, redolet
 Aphor. Hypp. 4. lib. 7. si febris non ex bile habeat
 (id est non sit humoralis) multa calida capiti superin-
 fusa sanat. & 2. Aph. 145 (si biliosa fuerint excremen-
 ta) id est humoralia corpus vna aegrotat.

Putridæ
 cui tēpo-
 ri familia-
 res.

42.

Aduerte secundo, de rigore quid sit: Est enim non
 nil varietatis inter secundū de causis symptomatū

3. & lib. de tremore. 6. Libro em̄ de tremore venatur finitionem essentialem, supponens notionalē, rigoris em̄ nomen in sanis de sola perfrictione corporis dicitur: in ægris importat iunctam corporis concussionē totius: quo modo distinguitur ab horrore soli^o cutis simili affectiōe. Licet quāq; Gale. non separet ab horrore supra cap. 1. & infra de quotidiana, & 1. ad Glau. de quartana, & quotidiana. Quod autem attinet ad essentialē finitionem: Cum perfrictio: ait Galenus: innati calidi fiat a flāma maiore, a defectu materiæ, ab exuperante & ideo suffocante, ab appositione contrarij extingentis: reliquæ tres species paulatim refrigerant: Suffocatio enim, quæ videtur repente refrigerare prius ex calfacit nos. Sola adhibitio contrarij, vtaqua perfusa repente refrigerat. In accessionibus ergo cum mandetur humor contrarius calido innato, tum quia humidus est, tum quia victus non est, per habitum corporis, sequitur repentina refrigeratio. Quia autem repente etiam refrigerantur æstuantēs, quādo in frigida balneantur, & tamen non rigent quia reducuntur ad habitum naturalem, integra definitio essentialis rigoris erit: Perfrictio calidi innati subita & violenta: idest ducens corpus
 extra.

extra naturalem habitum. Colligitur ex finitione, cur rigori iungatur concussio totius, aliquñ solius cutis dictus horror, si sensibilis est, aut inæqualitas si insensibilis. Nā spiritus fugiēs contrariū intro recurrit, vbi quiescere nō potest, quia natura igne⁹ est, & aereus ex quibus constat, & semper mobilis quare extrosum vergit: & rursū ob causam dictam repulsus introsum colligitur, in qua vicissitudine motuum fit corporis concussio. Lib. vero secundo de causis symph. cit. refert eam concussionem ad expultricem facultatem mandantem calidum extrosum, vt expellat noxium humorem per membra diffusum: Infra autem ostendetur non semper coire humorem expellendum in rigore, sed sæpius vapore putrentis humoris pungentem membra, & stimulantem ad expulsionem noxij per varias concussiones. Et quadrat magis cum nā vigoris explicata: nā si natura esset posita in motu extrosum, difficile est dicere quomodo recurrit introrsum calor: accedente vero vapore acri agitati humoris ad carnes sicut in aspersis calida recurrit intro. Inter quas sentētias licet possit probabiliter referri causa sicut in motu ignis composito in mixtis lib. de vsu respiratiōis. 3. ad naturam calidi ipsius viuentis in sola contrario-

rum

refugit quia se
 ait sic de humore
 et fieri per rationem
 2° de causis symph.
 concussio quia rigore
 et in concussio nec
 in a refrigerio
 in 6° sit refrigerio
 rigore

rum motuum vicissitudine: est tamen apertior & certior altera causa, nempe conatus expultricis ad excretionem noxij sensati, vel humoris, vel vaporis. Colligitur secundo: cur ad rigorem sequitur febris. ob tria inquit Gale. citato de tremore. Primo: quia prohibetur spiritus extrosus egredi: acervatus autem intro, & vnitus valde calet. Secundo: quia ob moram præcedentem, ne membra diu priuètur spiritu reddit magno impetu extrosus, vnitus: ad impetum autè sequitur calor. Tertio: quia per concussions præcedentes augetur calor: cum ex motu etiam lapides & metalla inflàmmentur. Sed potissima causa est, focus vbi humor putret, quare calet: nam quandoq; ad paucum rigorem sequitur magna febris, quãdoq; è conuerso. Colligitur tertio: rigorem non esse solam refrigerationem, nec solam corporis concussionem, sed ambo iuncta. Quare non est pugnantia quod Galenus lib. de tremore definit per refrigerationem. 2. autem de causis symptomatum per concussionem corporis: quia vtrobique additur in obliquo quod deest in recto. Refrigeratio autem hic dicit, non simpliciter quamuis refrigerationem, sed eam quæ est passio calidi innati per se: quando ipsum calidum innatum idest spiritus

tus

*fratris in conu...**Corrol. 2^m**questio cur no...**lib. 2^m**propositio**Corrol. 3^m*

tus ex natura sua subit eam passionem, nam alia refrigerationes sunt passionis membrorum: hæc primo est spiritus, per consensum autem membrorum. Colligitur quarto: Quod licet totum corpus in rigore moueatur de causis sympt. cit. & .1. epid. sect. 2. 20. non oportet materiam per totum corpus mandari: satis est enim ad motum totius, quod aliqua pars male afficiatur, cui reliquæ consentiant. Colligitur quinto: motum illū cum non expectet imperium voluntatis, merito appellari inuoluntarium. 2. de causis sympt. cit. verum si voluntarium sumitur pro motu sequente imperium voluntatis, nec respiratio, nec tussis, nec rigor sunt motus voluntarij: si vero sumitur pro motu in quem potest habere ingressum voluntas ad accelerandum, vel retardandum, omnes tres sunt voluntarij. Sed est ne operatio animalis, quia per musculos fit cōtractio- ne. s. villorum longorum, an naturalis quia prouenit a vi expultrice naturali contractis circularibus villis? Dic: cum membra singula moueantur per articulationes in vtranque partem rigenti, constat fieri per longos villos musculorum contractos: Sentiens enim vis naturalis musculorum morsum cōtrahit villos longos ad excutionem: non secus quā

vol. 4^m

rigor & motus huius

Corol. 5^m

Rigor nū
motus vo
luntarius.

voluntaria sumit duo
modos aut primo
sequenti imperium
voluntatis aut secundo
in quantum potest ingredi
voluntatis, respiratio huius
rigor non sunt nisi
voluntarij nisi huiusmodi
modo
illa quide operatio e
animalis

DE DIFFERENTIIS FEBRIVM

per coctionem tenuior est & calidior, rigor auge-
 tur: quo casu dixit Alexádrinus. 6. epid. 8. idiota tri-
 statur, & artista letatur. Dubitant etiá propter loca
 aduersantia. 2. de causis sympt. ^{cap. 5.} & .1. ^{tradi. 2. cap. 6.} quarti in vtro
casu maior est rigor, in debili ne an in ualida faculta
 te. Certum est auté debilem vim magis à leui cau-
 sa molestari, quia minus renititur valido frigori
 & calori rigere facientibus: quod Galenus pronun-
 ciat. Si autem id quod lædit pellitur à vi naturali
 expultrice, quo illa fuerit validior celerior erit mo-
 tus: & ita maior dolor, & validior rigor: Sed illa
 non opponuntur. quia debilitas resistentis & ro-
 bur mandantis faciunt augmentum rigoris: fere
 autem aliud est mandás nempe facultas ipsa mem-
 brorú: Repugnat vero carnis moles, copia sangui-
 nis, densitas pororú. Si vero proponatur idem esse
 mandans & repugnans, prodibit iudicium mediú:
 sicut in reliquis indicationibus pugnatibus. nã ci-
 bus quatenus auget materiam morbi lædit egrum:
 quatenus roborat naturam pugnaturam iuuat: sic
 robur expultricis potest ex parte celeris motus au-
 gere rigorem: ex parte roboris renitentis morfui,
 minuere. Sed fere aliud est agens ^{s. expultrix} rigore, aliud vero
 renitens rigori. Num autem priscis temporibus
 ad

*cap. 5.
 In vtro
 que casu*

*quæ est maior motu
 viribus renitentis fuerit
 debilius
 vit aut minor si vir
 bus expultrix fuerit fuerit
 vitibus renitentis e densitas
 pororum, multitudine car
 nis at abundantia sanguinis
 vit expultrix e viribus magis
 roborans in vtroque corpore
 e viribus renitentis expultrix
 vitibus fuerit e robore*

ad fuerit rigor sine febre ex pituita vitrea non putrente, parum refert. Galenus putat: afferens causam quod etiam apud illos dicente Hyppo. eunuchi, & pueri non podagrifabant, propter frugalitatem: cū tamen Gal. tempore podagrifarent. quare fieri potuit, vt nec illis esset hepialæ, nec rigores sine febre: Quod aut maxime interest de rigore perspectū habere, est: separare hos rigores pituitosos sine febre, ab alijs qui in proximis morti fiunt propter calidi innati exiguitatem: sicut in alijs accidunt extremorum refrigerationes, & appetentia operimentorū: omnia. s. lathalia, & magis si neque fricati recalescūt: Significatur enim ex illis insignis visceris inflammationio: vel tentare naturam, non posse autem perficere crism per rigore: vel tanta innati caloris penuria vt non possit ad extrema extēdi: quare plurimi tales ægri in epidemijs perierūt. Ita ex rigori- b⁹ quidā erit morbos⁹, vt in intermittētib⁹: Quidā salubris creticus, vt in cōtinuis sequēte vacuatione: Quidā exiciosus in cōtinuis nō sequēte vacuatiōe: Quartus minans morbū propter vitream pituitā si nō sequitur febris. Siluius hic ait vitream pituitā sparsam per membra inducere validum rigorem: Qd non videtur: Quia secūdo de caus. sympt. 3. ex

fri-

ca' cur gale' ait Suidem
re dicit rigores sine feb
et cunctis et pueri
inducit podagrifare
quia tempore his co
minis maxime excre
de et ait Sommit
dedit sunt dedit q
flamma gant q' sicut
nec fuerit rigore sine
si pueri pueri pueri
nocent officia

quid Significat rigore in
continuis sine crism

rigorum modi

sicut & tremor, quia altera sui parte oritur a facultate mouente. Ad secundum: aliqua symptomata sequuntur ad causam morbi, non ad morbum: vt rubor, & humor in inflammatione, & rigor in febre: Dñr tamen symptomata sequi morbum: vel quia sequuntur generationem morbi: vel quia non expectunt curationem, nisi post morbum curatum: & hoc modo ex tribus rebus præter naturam: inquit: morbum curandum esse: causas tamen prius, symptomata si quæ relinquantur posterius. Magis poterat notari Galenus varietatis in reddenda causa, cur rigentes cõcutiantur in star tementiũ. Nam libro de tremore, refert ad naturã calidi ipsius, cui inest vicissitudinarius ille motus introrsum & extrorsum, sicut flammę ascensus ad locũ familiarẽ sibi, & descensus ad substratũ alimentũ. Libro aut de caus. sympt. refert ad vim expultricẽ in toto mandantẽ calidũ ad excretionẽ noxiã per mēbra initio accessions sparsi. Cũ tamen facilior causa sit, eos ideo tremere, quia reuocato a corde plurimo calido ab extremis partibus, mēbra externa præ caloris inopia nequeunt statũ pristinum obseruare: quare tremunt, non aliter quã nudus homo si se exponat boree, vel frigide imergatur.

(Intermittentium autem.)

P Diffe-

*Sympt. sequit ad
dum Sen ad cam m
bi ut rigor sequit
ad gummõ mæd
qui e ca morbi*

*dicite sequit sequi ad
dum quia gummõ
quam morbi s. ca
to post morbum
ut curat sequi ca
morbu, 3° Sympt
qua sunt curant*

*Sympt. et facile mor
rigoris
intermittentium
causam
causam*

DE DIFFERENTIIS FEBRIVM

¶ Differentias humoralium ita numerat: in presenti quidem intermittentes, & continuas non periodicas quas vocant continentes: imitantur enim etiam Latina nomina Græcorum inuentum, ut sicut illi appellant alteras *συνεχέις*, alteras *συννοχέις*, ita nos continuas, & continentes: ne cogamur (quod prisci faciebant dicente Gal. i. ep. sect. 1. 2.) Periodicas continenas, vocare, modo continuas, modo intermittentes.

Aduerte primo: de causa continuitatis & intermittentiæ febrium. Non enim videtur perpetua causa Galeni, quod in continuis continetur semper humor intra vasa: in intermittētibus extra. Primo: Quia apparent nonnullæ febres sub intrātes, in quibus humor est extra vasa, quod ex eo apparet quia procedēte morbo apparet manifesta intermit-^{cum mī sūt vīm}tentia: & tamen febris est continua ex presenti definitione Galeni. Idem apparet in inflammationibus internis, & in empyematis, & in lūbricis putrētibus: sicut e conuerso, in sanguine ex tracto quorundam scabiosorum, & mastorū apparet putredo intra vasa, & tamen aut non febriunt, aut febre tantū intermittente. Secundo: Quia, 4. Aphor. 43. ob malignā putredinem redditur febris continua: potest autem maligna putredo esse extra, sicut intra vasa. Dic: causa continuitatis febrium est continua delatio fuliginis a foco ad cor: quia autē facilis est cōmeatus a venis exiguis per magnas ad cor, difficilis autem a carne: ideo fere causa continuæ febris est focus in-

Intermittentium
causæ.

*Quis dicitur intermit-
tens ad vici-
situdinem?*

*Intermittens e' continua
quod dicitur*

*Subintrantes e' qd
finitis adu' intermit-*

tra vasa: intermittētis autem extra: rari autē sunt casus oppositi numerati, sicut etiam quod exigua putredo contineatur in vasis remotissimis à corde: quod accidit in scabiosis, vnde vel non sequitur febris, vel sequitur intermittens. Ad alteram: maligna putredo in vasis associat sibi continuam febrem: quia si natura potuit extrudere humorem putrentē extra vasa, non est valde maligna putredo. Quare causa Galeni hic recipienda est, ceu frequentissima tantum. Nam nomine intermittētis intelligi Hypoc. & Galeno, febrem omnē in qua non cessat sensibiliter febris, est aperta sententia Galeni hic, & 4. Aphorismo. 43. & sæpe. Non videtur autem impossibile accessionem ex humore extra vasa durare vsque ad sequentis initium, non modo in febribus compositis, in quibus est frequens: sed & in simplicib⁹. Nam si accessio tertianę infra, potest durare horis. 30. cur non magis pituitæ? Et ita erunt extra vasa subintrantes non intermittentes: vocant vulgo continuas non veras. Verū nec phrasī Hypoc. nec Galeni recipit medium: vtuntur enim solum his verbis: intermittens, non intermittēs: quę verba ceu contradictoria non recipiunt medium. Adde quod etiam post Galeni tempora referente

*Johnia extra vasa durare
febr. per 12. horis, ut
in feb. tertianę ne per 30.
horis
biliosa aut durare per
diem et alia duodecim
in feb. tertianę*

Tralliano, quidam opinati sunt, causam continui-
tatis non esse locum vasorum: sed magis quantita-
tem & qualitatem humoris morbidi: nam bilis mul-
ta & crassa vbi vbi sit, facit apud illos continuam: pau-
ca & tenuis intermittentem. Alij item putarunt:
intra venas non putrere humorem: quoniam in lo-
co putredinis semper oriuntur infecta: febrem au-
tem oriri ex inflammato non ex putrente humo-
re, quod supra de sanguine, & bile ostensum est. Pro-
babilissima tamen est, & fere vniuersalis de his om-
nibus præsens Galeni determinatio.

quest. 1.
28 Aduerte secundo: num febris intermittens sit
vnus morbus. Dic: si non adest læsio sensibilis actio-
num non constituitur quis actu æger: licet actu ha-
beat causam morbi: vt arteticus, & epilepticus, &
recidiuaturus, & qui percussus est a rabido cane: sed
tales sunt neutri lib. de constitutione artis. 23. ideo
conuenit illis sola per cautio. Secus est in tertiana-
rio, qui ob frequentiam & prolixitatem accessio-
num, etiam in die interualli læsas habet functiones:
quare etiã tunc est æger. Locus em̄. 5. de placit. 2. asse-
rẽtales in die interualli esse extra morbum, falso legi-
tur: solũ em̄ scribit Gal. in eo loco tertianarios in die
interualli esse extra pathos, id est extra symptomata

acces-

accessionis. Si quærat^{ur}, quo morbo tunc ægrotat si non febricit? Dic: intemperamento partis mandantis aut recipientis, aut intemperamento materiali foci: sæpe etiam intemperatura morbosa totius: quod monstrat inæqualitas febrilis in pulsu. Si quærat^{ur}, cur recidiuaturus non erit etiam æger, quãdo quidem habet morbum in causa sua, sicut tertianarius in die interualli? Dic: ille humor non dum inducit febrem certo quodam circuitu, sicut in tertianario. Num autem recidiua faciat vnum cum radice dubitant de recidiua vera. Videtur autem vera recidiua in qua ex morbo prægresso relinquitur humor sufficiens ad recidiuandum sua natura: Nisi vel medicamentis, vel tenuissimo victu repugnet eger. Nam si humor fuerit tam exiguus, vt non accedente alia concausa non recidinet, est dispositio apta ad morbum, non vera recidiua: adhuc minus si nullus humor relinquitur. Qualitas enim sola relicta nõ videtur sufficere: quia in omnibus morbis periodicis repetentibus etiam per longissima interualla relinquitur intemperatura illa partis: & tamen non dñr recidiuare. Vgo putat addendam esse partem ad finitionem recidiuæ veræ: quod accidat in declinatione precedentis morbi: alias (inquit) variolæ succedentes

cedentes febrī essent recidiva. Sed non videtur recipienda additio: quia multę recidivę fiūt in augmento. i. Crisi. 18. & 3 Crisi. 9. Qui vsus verbi (recidiva) familiaris est, & authoribus & vulgo, & iuxta eā additionem Crises permutationis euenientes in declinatione essent recidivę. videtur ergo addēda parsa (quod intercesserit tēp^o imune a morbo). Ad quęsitum ergo de vera recidiva num sit vnus morbus cum radice: Si queritur de vnitāte morbi in se, cōstat non esse vnum: quādo quidem in tempore intermedio non fuit æger: nec potest dici vnus morbus, nisi pro dispositione ad quam aptus est sequi morb^o. Vel per attributionē ad vnam causam totalem: quo modo exercitus, vel exercitium dñr vni. Num autem faciāt vnum quo ad tempora morbi. Dic: si inuadit recidiva post declinationem præcedentis morbi, habent varia tempora: si in augmento (quod sæpe fit) vnica. Quo ad dies autem decretorios cōputandos, sæpe sunt duo morbi, sæpe etiā vnus. 2. decret. 5. ita vt recidiva per se obseruet tempora morbi acuti: ipsa autem simul cum radice tempora morbi diuturni. De quo libro de ceticis. Aduerte tertio de synocho putrido, de quo hic agitur: nā non putrēs supra inter diarias numeratus est.

Recidiva
cum radice
cū vn^o
morbus.

est. Num sit febris biliosa qđ hic habetur & 2. Crisi. 6. cū tamen. 9. Therap. 3. & 5. & infra vlt. Synochus oriatur ex succis oībus æqualiter putrētibus: vulgo Synoch⁹
ambilio-
sa, aut oritur synochus ex sanguine pro quarto humore. Dic: multorū sentētia est verbū: synochū: equiuoce sūmi hic, & illic: & opinātur quemuis ex tribus humoribus etiam præter sanguinem posse putre- re intra vasa vnico feruore: multo autem frequen- tius, bilem & appellari eam febrem hic à Galeno sy- nochum: locis autem citatis vocari synochū æqui- uoce febrē ex sanguine ortam. Sed sententia opposi- ta certior est. Primo: Quia vniuersi recte interpre- tantes Galenū de differentijs febriū, non tradiderūt varias species synochorū, sed vnam tantū, videlicet Oribas. à quo Paul lib. 2. 28. & Aeci⁹ lib. 5. cap. 74. & 75. & Actuar. lib. 2. cap. 1. Secundo: quia Galen. ipse infra vlt. inquirēs causam febris cōtinentis, de qua sermo præcesserat, refert eam oriri nō ex bile, sed ex succis oībus putrētibus. Videtur ergo asserendū pri- mo: quod sanguis pro quarto humore pōt putrere, siquidem omnia putrēt præter ignem: maxime li- quor ebulliens, calidus humidus, in loco calido hu- mido. Secundo: tantundem est, nec separantur à Galeno. putredo quarti humoris, & totius massæ:

aid

P iij

quia

DE DIFFERENTIIS FEBRIVM

quia quando totus sanguis vasorū inter alas, & in-
guine putret, simul putrent reliqui humores excre-
mēticij: tum quia exigui sunt: tum quia valde mix-
ti: tum quia minus regulati ab innato calore. Ter-
tio: quando putret sanguis in duobus dissidet á re-
liquorum humorum putredine. Primum: quia nō
pellitur ad focum, cum nullus particularis sit capax
illius: sed vel extrorsum vacuatur deiectione vel
emorragia: aut ad totas carnes, vnde erumpunt pa-
pulae, & exanthemata & similia: Vel manet intra
vasa. Alterum: quia non coquitur á natura per pe-
riodos: quoniam enim perpetuo intro manet infe-
stas principalia, non ociatur vnquā natura: sed per-
petuo coquit, ille vero perpetuo putrefacit vicinū
sanguinem: & euadit augmastica, vel per augmasti-
ca, vel homotena. Quo tempore toto non apparet
periodus vllus: quia est continua tantum ebullitio,
durans ad summum diebus sex: frequentissime in
quarto terminata. 3. Crisiū, cap. 4. Natura (inquit
Galenus) á proprijs circuitibus ad Crisim perueniē-
te: vocans proprios circuitus, quaternarios decre-
toriorum: qui in synochis maximum habent locū:
quia non habent febres sanguineæ proprios perio-
dus, á quibus peruertātur quaternarij omnibus mor-
bis.

bis vniuersales. Ex quo loco colligitur: cur ex sanguine putrente non numeret Galenus propriam febrem: quia intra quartum adhuc est ebullitio sine periodo: Quoniam autem pingue omne, inflatum confestim innatas putret: accidit sanguini vtcitissime ebulliens putreat, versa scilicet pinguiore parte in biliosam naturam: quo tempore iam per tertianarios circuitus insurgit aduersus putrentem sanguine natura. Ergo vbi putret sanguis pro quarto humore, putret etiam omnes humores intra vasa, propter mutuam comixtionem: non enim est dare in vasis sanguinem purum: & ideo tantundem est dicere, synochum oriri ex sanguine, & oriri ex succis omnibus intra vasa putrentibus lib. de plenitudine. 10. Quando autem aliquis aliorum humorum putret intra vasa, propter sui exiguitatem, & malitiam pellitur extra vasa, & fit intermittens: vel ad vasa minora, & nascitur continua proportionalis: ideo tertiana intermittens affert inditia maioris caloris, sitis, & angustiae: quia mixta bilis sanguini mitescit. Quare ex reliquis humoribus dempto sanguine non nascitur febris continens vnicui feruoris. Cur autem Galen. continentem putridam hic, & infra. 8. & .2. Crisium. 6. & .12. vocat etiam biliosam, causa est: quia

no loquimur de febre
qui non fuerit qd
inter diuina numeratur
habet de febre in

habetur in libro
de febre & de bilio
sanguis est putrens
quonia non dicitur
da acerbis qd fuit
sanguine putrens
qui no e dicitur
sanguis inuenit

intermittens fuit dicitur
sunt fere qd in vasa
continens dicitur mitescit
ni mitescit

no quare modo fuit
modo filiosam affert
continens remittendam
e qd sunt simili in vasa
habet

conatur exercere medicum incognoscendo differentias febrium continuarum per tactum: & quia tactus utrobique similis est, in biliosa continua, & in continete putrida, quia iam sanguis putrescens saltem in qualitatibus licet non in forma substantiali, representat tactui febrem biliosam, dixit locis citatis, continentem esse quodam modo biliosam.

Aduerte quarto de continuis ^{periodicis} proportionalibus: Videtur Galenus in diuidendo comittere errorem transilit enim genus intermedium: nam oportebat diuidere continuam proportionalem in biliosam, pituitosam, & melancholicam: post subdividere proportionalem continuam biliosam, in simplicem & duplicem tertianam: Ille autem aggreditur ab hac secunda diuisione, ommissa priore. Dic: conatur Gal. ad facilem exercitationem medici incognoscendo, reducere species febrium ad paucum numerum: Cum ergo diuisum hic sit continua periodica, numerat varietates periodorum tres frequentes: videlicet continua tertiana simplex. Continua tertiana duplex: Continua quotidiana: Continua quartana. Separat autem signis continua quotidiana a continua tertiana duplici: quia autem signa illa non sunt perpetuae certitudinis, inquit: si accessiones duorum dierum se sequentium sunt similes,

magis

magis esse pituitosam: significans non necio tale esse
 pituitosam. Quod vero attinet ad nomē: biliosam
 continuā vocat Galenus saepe causum: hic vero &
 1. epid. sect. 3. 5. vocat tertianę naturam referentem:
 Arabes tertianam continuā. Cum em̄ causus diffi-
 niatur per ingentem feruorē cum perpetua siti, nō
 cōuenit appellatio causi omni tertianę cōtinuę. Di-
 stāt em̄ primo: quoniā bilis intra vasa vētriculi, ieco-
 ris, pulmonis, cōstituit causum ratione loci: & ad-
 huc magis in ore vētriculi, vel cauo hepatis. 1. epid.
 9. In reliquis aut̄ vasis cōstituitur tertiana cōtinua.
 Secūdo distant: quia in causo non sunt valde sensiles
 exacerbatiōes. Tertio: quia tertiana fit ā bile multa
 nō inflāmata causus ab inflāmata nō multa. 1. epid.
 sect. 2. 20. Addit aut̄ Actuarius lib. 2. cap. 1. oriri quōq̄
 causum ex sanguine tenui effervescente sicut. 2. ad
 Glau. 1. herisipelas nō nunquā fit ab eodē sanguine.
 Quę sentētia vtilissima est in opere: vt intelligatur
 nō nunquā valde conuenire in causo phlebetomia.
 Num aut̄ exquisit⁹ causus adiūgat sibi aliquā inflā-
 mationē visceris. Cōcessit em̄ Gal. lib. de maraf. &
 Paul. lib. 3. 21. negat tñ idem Gale. 2. Crisi. 6. Dic: 2.
 Crisi. nō negat possibilitatē illius cōplicōis, sed agit
 de causo simplicissimo, ideo supponit abesse omne
 inflāma-

*Si sunt semel in die
 videntur et videntur
 causis*

Differen-
 tia causi
 à tertiana
 continua

1ª dicitur

unde non causus est

2ª dicitur

3ª dicitur

Secunda est causus

ramiora sunt sympt
 2^a periodica similia
 in continua periodica
 117

Arteria
 febris
 pueri

manus

inflāma-

inflammationem: vniuersaliter autem frequentis-
sima causi committantur internas inflammaciones
5. de locis. 6.

SECTIO SECVNDA.

(Febris autem.)

Prosequitur signa .6. exquisita tertianæ aggreditur enim sin-
gulas species ab exquisitis, tanquam simplicioribus: & ideo co-
gnitu facilioribus.

ADuerte de primo signo: Si rigor in initio mor-
bi est vehemens, potest certo prædici tertiana:
quia nec in principio continuarum, nec quartana-
rum, accidit vehemens rigor: multo minus initio
quotidianæ. Verum validus rigor in initio, licet in-
sit soli tertianæ non tamen omni: tertiana enim in
suo ambitu fere inuadit cū vehementi rigore apud
Actuarium, citato: exquisita vero semper .2. Crisi.
3. sicut cum rigore eodem vehementi soluuntur cau-
si. 4. Aphoris. 58.

Alterum signum: ardens: videlicet sumpto no-
mine adiectiue, in quo significato etiam tertiana
intermittens dicitur ardens, & synochus, & quæ
vis febris cui iungitur feruor .8. de plac. 6. quo modo
1. Apho. 23. in ardentissimis febribus extrahit san-
guinem

*Composita sunt in duobus modis 1.º
et idem e. atq. composita e. multas febris
ut ut 3.º duplices, 2.º ut e. composita ex multis duobus*

*Ad h. signa Gregoriana
vnde feb. quia cognitis
in facibus no. e. dubium
quocirca duplices quæ
minimæ, quævis distincte
o. vnde 1.º de 11.º. v.º.
1.º 21.*

*Si enim signa viderentur
rigor*

*si cetero rigor inquit et
vnde dicitur 5.º Greg. 5.º*

2.º ardens

**Ardentis
febris æ-
quiuoca-
tio.**

Additio

guinem vsque ad animi diliquium, id est in validis febribus cum sanguinis presentia, quare non sequitur est febris ardentissima, ergo ardens, substantiue sumpto nomine pro causa, sed adiectiue. i. feruens. Primo, enim Aphorism. legitur *δυνακαιοτατων*, & hic *καυροδεις* legitur nō causos. Quare frustra cōtendūt quidam, num sit exquisita tertiana ardēs: est enim adiectiue, non substantiue ardens. Dere autem, memorandum est ex 3. Crisi. 3. quasdam febres esse validas, sed boni moris, vt exquisita tertiana: alias mittes sed mali moris, vt quotidiana. Causa est: quia in humoralibus febribus periculum non tantum pendet ab intemperatura calida, quantum à causa quæ vel faciliter, vel difficulter expurgatur.

Tertium signum: facilitas expurgationis propter humoris tenuitatem: ideo enim salua est quoniam omnes morbi materiales sicci sunt lætales, vel longi: humidi salubres & breuis. i. acutorū. 22. & 23. morbi autem vasorum sunt sicci, quando non iungitur sudor, vomitus, aut deiectio: ideo vomit⁹ initio accessionis, & sudor in fine, aut eradicāt, aut alleuiat apud Auic. cap. de quartana.

Quartum: accessio non excedit horas. 12. Auic. quandoq; ait à tribus ad .12. quandoq; à quatuor ad

*ca. quare quotidiana si
ferui causosam*

DE DIFFERENTIIS FEBRIVM

14. quia in medicina nulli termini omnino certi sūt lib. de fracturis sect. 1. 42. intelligendū est autem signum, ceu coniecturale: quoniā videntur accessiones longiores in tertiana quæ cito soluitur: nō nunquam breues in diu durante: quia vnū signum solū in morbis nō gignit scientiā lib. de plenitudine vlt. Obijciunt contra: bilis exquisita potest esse tāta intra vasa, vt non possit extra pelli ā natura: potest esse tam pauca, vt pulsa intra .12. horas absorbeat: ergo dabitur in ea copia quæ pulsa duret vltra .12. horas. Dic: non procedit argumentū: si creditur iuxta infra tradenda accessiōem non esse expulsione ā vasis extrorsum, sed aggressum naturæ ad humorē iam expulsū: sed etiā si illud detur, constat experimēto fere nunquam pelli eam copiam humoris quæ extra vasa duret vsque ad sequentem accessiōem: sed in melancholia intra .24. horas cessat, pituita intra .18. bilis intra .12. si autem humor amplior est, ita opprimit naturam, vt constituat cōtinuam: quia extra vasa pelli non potuit.

Quintum signum: naturalia omnia bilem acervantia. tempus anni, locus, ætas victus, consuetudo: nam illa quinque subire idem iudicium, ita vt vno explicato reliqua sub audiantur ostensum est.

Trallianus autem lib. 12. cap. de tertia reprobat sententiam Galeni hic, & 2. Crisium. 3. eo quod asserit senem nonnunquam experimēto, & in hieme, corripit exquisita tertia. sed idem Galenus ad dita ratione scripsit. 3. Aphorismorum. 19. morbos omnes fieri in omnibus, & naturis, & æstati- bus. Tantum ergo hic docet: si illa quinque concurrunt certissimum signum esse exquisitæ tertianæ: non docet accidere non posse exquisitam, aliquo ex his signis deficiente: multa enim Galeni, nisi amice definiatur damnabimus talia. nam. 2. Cris. 3. ait exquisitâ tertianâ requirere cōsensum illorū, sed ad sensum dictū interpretāda sunt illius verba.

Sextū sumitur ex pulsu. ex quo colligitur quod etiā in intermittēte humor intra vasa iuxta vulgare sententiā incipit putrere: si quidē solis. 12. horis post finitā accessionē in exquisita tertia latet putredinis in pulsu inditiū: in alijs aut accessionibus adhuc diutius durat putredinis inditiū. Colligitur secundo: cur in quibusdam intermittētibz febris anticipet rigore: Indicatur enim debilitas inati caloris, non poteris impedire manifestā putredinē ante expulsiōnē à vasis. Quod si creditur accessionē esse solū aggressū narē ad humorē foci, magis quadrat: qđ

Febrium
anticipā
tium ri-
gorē na-
tura.

cómo-

cōmoto putrente humore ab aggrediēte naturā, fit
 celeritas contractionis, & sæpe inflammatio corporis
 febrilis ante eleuationem vaporis inducentis rigo-
 rem. Colligitur tertio: ab exercitato per pulsum ag-
 nosci posse, nū reditura sit accessio, nec ne. Quod
 vero attinet ad signum ex pulsu. i. ad Glau. 6. afferi-
 tur pulsus tertianæ maximus, quotidianæ mini-
 mus, quartanæ medius, iuxta varietatem inflam-
 mationis febrilis & ruboris. Quod ergo legitur lib.
 de Typis. 4. pulsum quotidianæ esse maximū, tertia-
 næ paruum, recipiendum non est. Nam liber ille à
 quopiā scriptus est, & Galeni operibus adiectus, vt
 intelligeretur quæ occasio Galenū mouerit, vt scri-
 beret aduersus eos qui de Typis scripserunt. Nam
 eodem cap. etiam citato Hippoc. refert Hemiti-
 treum frequenter esse intermittentem: quod con-
 stanter negat perpetuo Galenus, sicut quod de pul-
 su putridarum affert. Quidam conantur concilia-
 re ambos locos: quod præsentē iam febre tertianæ
 pulsus est maximus, incipiēte vero minimus, & mi-
 nor quam quartanæ: sed non videtur quadrare ex-
 perimēto: initio em̄ syncopalis minutæ pulsus sunt
 minores quā in biliosa, & melancholica. Quo ad ve-
 locitatē autē quotidiana par est cū quartana: tardior

corol. 2'

Pulsus magnus fit a magis
 calore et a magis forti
 et fortius et fortius
 et fortius et fortius
 et fortius et fortius
 et fortius et fortius
 et fortius et fortius

magis debilitat calidum
 et magis quam calidum
 melancholicum et magis
 et magis et magis debilitat
 et magis et magis

Febrim
 antcipi
 tium
 gote
 et
 et

utraq; quam tertiana. In raritate vero quartana ex-
 cedit omnes. Videtur causa: quia primo ad Glauco-
 nem citate proprium est quartanae habere pulsum in
 interuallo tardiorē & rariore sano: cū ergo per acces-
 sionē assumat differentias caloris, vt satisfaciat prae-
 senti vsui, primū assumit magnitudinē maiorē quā
 quotidiana: quia virtus nō est ita debilis: deinde ve-
 locitatē æqualem quotidianæ: raritatem autem nō
 valde mutat: quia vsui aucto satisfecit per magnitu-
 dinem, & velocitatem, cum exigua frequentia.

Addenda sunt autem signa septem ex .2. Crisi.
 3. Primum: pulsus initio accessionis minus cuncta-
 tur, quam in reliquis. Secundum: pulsus post acces-
 sionem manet citra omnē omnino inæqualitatē,
 hic. Verum. 1. ad Glauco. 2. & 5. præter diariā in om-
 ni febre manet inæqualitas febrilis, & .2. Crisium
 citato. Quidam respondent imperceptibilem in-
 æqualitatem vocari à Galeno, hic male perceptibi-
 lem, sicut ingustabile & insonabile .2. de anima. 10.
 quod exiguum habet vel saporem vel sonū: sed ver-
 bum omnino iunctum, non videtur admittere eā
 excusationem. Dic ergo: quod in his quæ sensu per-
 cipuntur parue controuersie tolerantur. 5. simpli-
 cium. 8. Vel quod in interuallo non reddit pulsus

ad

DE DIFFERENTIIS FEBRIVM

ad æqualitatem sanorum. s. in toto tempore interualli: bene tamen in sola exquisita tertiana in pr̄is horis duodecim post accessionem. Tertium: calor primo tactu acris paulo post mitescit, cū multo vapore: quod in causo non apparet. Quartum: augmentum velox cito accedens ad statum: propter facilitatem inflammandæ bilis. Quintum: calor & sudor æqualiter expanduntur per corpus ob defectum obstructionum. Sextum: vagantur eo tempore exquisitæ tertianæ. Septimum: vrina cito apparet cocta in colore, substantia, & contento.

SECTIO TERTIA.

(Est autē & alteram.)

¶ Tradit signa quotidianæ.

Capit. 4.

Aduerte primo: Inter signa quotidianæ primū est: extremorū frig⁹, etiā positiuū ob insignē pituitæ frigiditatē: In corpore aut magis horror quā rigor: Quod dictum non negat in totum rigore, est enim familiaris pituitę vitreæ, infra sexto.

Secundū: prolixitas augmenti: addit Auic. & inæqualitas: nā propter interueniētes obstructiones per vnā, aut alterā horā stat, post redit ad augmentū.

Tertium: inæqualitas pulsus magna cū paruitate & debilitate, maxime in inuasionē. Cur autē pituita debilitet vires, ita vt lib. de phlebothomia. 6. & 12. Therap. vlt. etiam in magnis inflāmationib⁹

internis presentia crudorū prohibeat phlebotomiā:
& sæpe pituitosa febris euadat sineoposa: causę sunt.

Prima: Quia frigus validū pituitę opponitur vi-
tę. Secūda: Quia augetur in modice intra vasa. Ter

tia: Quia valde obstruit: cum habeat causas omnes
obstruēdi, copiā, crassitię, & sepelentorē: quare nō

Crudus
succ⁹ cur
valde de-
bilitet.

cōcedit spiritui sufficientē ex aere alimoniā, nec re-
frigeriū. Quarta: Quia prohibet copia sua accessū san-
guinis ad mēbra alēda. Quinta: Quia cū receptacu-
lū eius sitos vētriculi, propter vicinitatē afficit cor.

Quartum signū: Auic. dixit esse maxime propiū
quotidianę, in primis accessionib⁹ non sudare: Nā
sicut in bile ob summā facilitatē euacuationis tenue
expurgatur per sudorē, crassum per vomitū: ita in
quartana tenue sudore pellitur, quia caret létore, li-
cet crassū manens cōstituat morbū longū: In pitui-
ta vero neutra pars in initio bñe vacuatur: sed procedē-
te morbo attenuato iā & incisso humore. Addenda
sunt aut signa ex 2. crisi. 3. tumor præcordiorū, faciei
pallor, & in accessiōe pauca bilis: vrina turbida, vbi
excernitur pituita, vel tenuis vbi retinetur. Et acces-
sio ad vesperam diei: Videlicet, quia docēte Aphro-
disco, quarto. problematum. 65. vt luna quatuor
suis quadris refert quatuor anni tempora, ita &

Q ij partes

partes diei apud Hyppoc. 6. epid. 15. quare accessio
quotidiana solet inuadere tribus horis ante nocte:
quia ad noctis initiū viget pituita similiter hyemi.

SECTIO QVARTA.

Signa tradit quartanæ: addens de rigore sine febre, &
de febre hepyela.

S **A** Duerte primo de signis quartanæ: Quod nil
relinquitur post accessionem quartanæ, habet
dubitationē: quia infra vltimo, ex tenuibus humo-
ribus nil relinquitur: sed ex crassis. Dic: negat hic
relinqui semi vstum, & fumosum quod conseruet
calorē vt in quotidiana: cinis vero relinquitur, qui
propter absentiam humiditatis sicut exterior cinis
non conseruat. Obstat secundo: quod supra dictū
est in solis diarijs redire pulsum ad statū sanū. Dic:
intermissionē quartanę appellauit hic plane puram
cōferēs ad pituitosam, quę præcessit. Colligitur autē
hinc certo, reliquiā febrile nō agnosci perpetuo ex
frequētia & velocitate pulsus: nā in interuallo quartanæ
adest vestigiū febrile, & tñ pulsus est rarior, &
tardior naturali. i. ad Glau. 6. sed agnoscitur ex inæ-
qualitate partiū dilatiōis, & velocitate cōtractiōis,
& acrimonia caloris. Addit Gale. signū ex rigore:
quod nō sit similis lassis. Videtur tñ cōtra: quia dolor
quarta-

Inæquali-
tas febrili-
lis.

quartanæ numeratur inter species lassitudinis phlegmonosæ. 2. Crisi 3. & 3. de sanit. 5. Dic: non negamus dolorem quartanarij rigentis esse similem lassitudini phlegmonosæ: solum enim deest calor inflammans. Verum Galenus inquit, rigorem quartanarij nō esse similem rigori lassorum: rigor enim à sola lassitudine vlcerosa accidit, qui cum oriatur à calido pungente dissimilis est rigori quartanæ, quem vocat *οστεινοπον* 1. ossium dolorem. Additur autem. 2. Crisium. 7. signum ex vrinis, & ex periodo quaternario: qui tñ apud Paulū non est perpetuus melancholiæ. Sæpe enim alia periodo redit.

Aduerte secundo: Quod ait, humorem nisi vertatur in alimentum eo magis putrere quo magis moratur in corpore, videtur dubium: quia sequitur humorem in statu morbi perpetuo esse putridiorē, contra superius determinata. Item si natura non potuit ante morbum prohibere putredinem, in humore per partes putrescente, quo modo per morbum iunctum humorem, multo putridiorem poterit concoquere, & ita sanare morbum? Dic: multis experimentis apparet, naturam ante morbū in alendo corpore, & augendo occupari: præsentem autem morbo totam ad humorē morbificū conuerti:

Q iij

quare

quare mirum non est, si tunc plus potest emendare illum, quam in sanitate. Nam per morbum licet resolutio sit multa, non appetit natura: licet alimentum sit leuissimum, non coquit: excrementa etiam tertie coctionis non pellit. Ideo comodissime consulebat Gal. i. epid. penult. initio morbi etiam leuissimi abstinere: quoniam omnia natura facile superat morbum non graue.

6 Aduerte tertio de hepiala febre: apud Actuariū cit. & Paul. lib. 2. 25. significat mitem febrem, quæ a vitrea pituita nascitur per membra sparsa: id enim importat nomen *ἡπιον* i. mitis. Et dicitur apud quosdam de sola tali febre in qua perpetuo iungitur rigor & febris: apud alios de febre a vitrea pituita orta, siue iungantur rigor & febris, siue rigor antecedit febrem. Nam cum quibusdam interpretari: ante febrem .i. citra febrē est durissimum. nec ille rigor sine febre diceretur vnquam febris hepiala: sicut nec recte interpretatur Auic. hepialam, febrem in qua iunguntur simul, intro frigus, calor extra. Et hic quidem huius compositi sensus solam causam agnosceat vitream pituitam putrem, quoniam frequens est. Libro autem de inequali intep. penult. addit aliam, nepe mixtionē bilis cum pituita, quam hic omittit propter raritatem, & quia non agit de diuisis inæqualis intepericia.

¶ Aduerte quarto de pituita: Merito Galenus spe-
 cies humorum separat per temperamenta: nam id
 est essenciale vnicuiq; speciei humoris. alia autem
 notę ex albedine, & quod non gelatur ad aerem lib.
 de atra bile. 2. sunt magis accidentaria. De nōe autē
 flegmatis habes 8. de placitis. 6. quosdā (inter quos
 est plato libro de natura) opinari de ductū esse no-
 men a flego φλέγω id est cōburo: quare putabant es-
 se humorem calidissimum, cum magis deduca-
 tur a flegmeno φλαγγμίνω, id est tumesco propter fla-
 tuum copiam. Nam derivatiua nomina multa de-
 ducuntur a verbis cum quibus minorem habent si-
 militudinem, licet φλαγγμίνω scribatur cum ai, φλεγμα-
 cum e. Vitreum vero humorem hic describit per
 frigidum lentum. Gliscron γλισχρόν enim legen-
 dum est non Hygron υγρόν, quod conuenit cum
 loco. 4. de sanitate. 4. vbilegitur magna ex parte lé-
 tor non inest pituitę: qui si adest, vitreus constitui-
 tur succus. Crudus autem succus definitur Galeno
 lib. de plenitudine. 17. & primo. Crisium. 12. spe-
 cies pituitę crassa & grauis, subsidens in vrinis
 edacium: Aliquando vero latius pro omni humo-
 re infra sanguinem, quarto. de sanitate. 7. Quan-
 doque vniuersalius pro omni humido non eucto

à natura: in qua significatione etiam bilis, & vrina dñr cruda. 2. acutorum. 44. Species autem pituitæ recenset Galenus tres hic: Dulcē, Acidam, Salsam. Sed quo modo omisit insipidam traditam .i. alimentorum. i? Respondent hic quidam numerasse Galenum solas pituitas innaturales, quæ febrē inducunt: Insipida autem naturalis est, Sed etiam naturalis pituita putret, & facit febrē. Satius ergo videtur, reducere insipidum ad dulce: nam & aqua sæpe appellatur dulcis, sæpe insipida. De speciebus autem pituitæ latius. 3. de locis.

Aduerte quinto: de proportione inter se febriū in accessione, in interuallo, in duratione. Quo ad accessionem, biliosa breue habet augmentum propter facilitatē inflātionis: melācholica vero prolixū propter crassitiem, & pituitosa propter frigiditatē, sæpe etiam propter lentorem prolixum. Rasius autem. 18. continentis ait, in pituitosa: augmentum esse longius quam in quartana: quod conuenit cum verbis Galeni supra. Interuallum autē in quartana longum est & purum: In quotidiana breue & impurum: In tertiana breue & purum. De duratione autem. Dixit idem Rasius cit. fere respondere tēpora vniuersalia particularibus: eo fieri, vt quar-

tana sit diuturnior, quoniam accessio illius prolixior est: deinde quotidiana: breuissima tertiana.

Aduerte sexto: Nū dētur periodi alij febriū præter dictos tres. Hyp. 1. ep. sec. 3. 7. & 9. affirmat quītanā septanā, nonanā, Gal. dubitat cū diocle & priscis, ne forte sint supposititia: tū quia nō viderūt in vita sua eos periodos, tum quia nō referūtur ab Hyp. in aliquo ægro à se curato (quod maxime oportuerat in raris euentis.) Sequentes confirmant experimentis proprijs. Auic. vidit sæpe quintanā & Hercu. Rasi^o. 16. continentis vidit semel in anno inuadētē perpetuo. Gentilis vidit per .15. diē periodicare, & per annum. Ego testor vidisse septanam & nonanam, & sanatos ab illis. Vidi etiā febrem annalem, imo febrē in die naturali ægri perpetuo inuidentē. Vidi assueū, in anno semel febrere per tres dies nō amplius. Vidi qui nono quoq; die patiebatur per triduum accessionē quotidie, in quo circuitu duravit per menses: tamen omnes hi conualuerunt. Quod autem ex his experimentis colligitur, est: causam horum periodorū esse naturæ aggressum per certa intervalla ad humorem aliquem latentem in corpore, quicumque sit: Neque mirum est non semper seruari vnū ex tribus periodis in aggressu humoris, quia

quia doctrinæ ille innatæ, & leges pugnandi hō sunt magis perpetuæ, quā doctrinæ formandi hominis, in qua tamen formatione sæpe natura comittit novitates discedēs à cōi formatione propter debilitatem virtutis, aut propter materiæ ineptitudinem. Sicut etiā in doctrina innata creticādi: nā dies cretica diffinitur, in qua frequēs fit bona crisis. Raro vero etiam accidit in non cretica. Sic dies ad pugnam frequētes periodici observantur à natura illi tres: rari aut sunt multo plures, & experimentū confirmat hanc causam. Testor enim septimarios illos & nonanos intra paucos mēses sanatos, quod nō eveniret si haberēt originem ex humore crassiore, quā is qui quartanam excitat. Maxime quia quidā ex illis nono quoq; die incidebant in accessiones tres quotidianas, in quo circuitur nonano, per non ita multū tempus durātes convaluerunt. Vidi qui per annos. 5. perpetuo febricitavit, neq; macilentum tū neq; in affuetis operib⁹ valde impeditū: Quod em̄ dixit Auer. 7. col. 31. mōstra accidūt in arte medicina nō secus quā in natura, quo autem fiat probabilius causam horū periodorū esse certam invasionē naturæ, reducamus in memoriā quā crebro occurramus agris, qui cum nihil minus, quam pituita laborent,

borent, tñ stata quadã & certissima hora quotidie inuaduntur tussi, tam importuna, vt ne momento quidem desistant à tussiendo ante sanguinẽ missũ: alij cardiaco symptomate in ipso mediæ noctis articulo corripuntur: alij dolore certi membri: aut epileptica accessione: aut vterina. Quæ oia tam cõsentanea sunt huic assertiõni, quam oppugnat gentilis opinionẽ, qđ atrabilis, à proprietate formę suæ per quaternarios spõre sua mouetur, aut Hercul. opinãtis, pprietatẽ illã esse repugnãtiã ad naturã mouetẽ.

SECTIO QVINTA.

(*Putrescente pituita.*)

Tradit de compositione humoralium primum proponens, famosas compositiones, deinde. §. sed quoniam, minus famosas.

ADuerte primo: Per mixtiones febriũ possunt esse multiplices. Quandoq; eĩ miscentur cũ affectu partis: ex quo genere est Thyphodes quãdo iungitur febris herisipelati partis, Quandoq; miscetur febris symptomatis exigentibus curatiõnẽ ad Glauco. §. Quandoq; iunguntur febres duæ per summa genera, vt ethica cum putrida: Quandoq; per infimas species, vt tertiana cũ tertiana. Hic vero solũ agitur de mixtione per species subalternas febriũ, qñ vna species humoralis miscetur alteri.

Aduer-

Aduerte secundo: de agnitione compositarum: Putat Galenus difficillimam esse cognitione, quando altera componentiu esse cōtinua, licet enim difficilias agnoscantur duæ continuæ, quoniam nunquam interponitur sensibilis rigor: est tamen valde rara compositio duarum continuarum, ita vt intra vasa duo humores varij separati putrescāt: ideo proponit exemplū frequentius, Auic. igitur. i. quarti. tract. 4. 16. asserenti esse turpe medico, si nō agnoscit compositam febrē in primo die, aut secundo, videtur in modice confidere de medico. Nam nec Galenus ipse ausus est agnoscere, nisi post dies multos cōpositiones plurimas, quales sunt humorales, aut humoralis cum ethica. Sed transcribit verba Gal. de simplicib⁹ febrib⁹: Signa tamen affert utilia agnoscendæ compositioni humoralis continuæ cum intermittente, Primum: Si in continua febre apparet momentaneus rigor, aut extremorum frigus. Ambo enim hæc remissa propter obtusum sensum vasorum apparēt nōnunquam incipiente accessione continuæ, valida vero non accidūt, nisi iungatur alia intermittēs. Alterū: si declinante accessiōe cōtinuæ inuadit horror, etiā si non sit nimius indicat compositionē: quia declinante accessione cōtinuæ,

non

non potest succedere horror ab alia inuasione continuæ: superest vt debeat iudicari compositio.

Aduerte tertio, de prenotione horæ inuasionis futuræ: Galenus non audet definire ante secundam accessionem; qua præsentē iuxta proportionē duarum primarum præfagit horam inuasionis in futuris accessionibus. Clarum est enim seruandam esse in illis eandem proportionem quæ in primis. Sed cur aliquæ accessiones sua natura anticipant, aliæ post ponunt, quadam eandem horam seruant? item cur proportio inuasionis primarum accessionum, quandoque non seruetur in sequētibus? Dic ad primum: vulgo asseritur causa quod si materia omnis accessionis est vniformis temperamento, & modo substatiæ, seruetur eadem hora: si vero difformis, & incipit mādari humor á parte tenuiore, aut calidiori, accessiones post ponunt: sicut si á crassiore anticipant. Sed difficile est asserre causam ordinis seruati in humore extéso per vasa simul cū massa sanguinis. Potest asserri causa alia, quod cum ratio periodi in singulis humoribus non sit momentanea, sed habeat latitudinem, pro varietate latitudinis, sequitur varietas in hora inuasionis. Nam (quod infra ostēdetur) hora typi, est hora qua natura aggreditur

Anticipa
lium fe-
briū cau-
sæ.

ditur humorem coquendū: humor autem modo
 velocius, modo tardius irritat naturam ad pugná:
 quod infra ostendetur. Ad secundum vero: Respō-
 dent aliquando non seruari in sequentibus accessio-
 nibus proportionem primarum, eo quod materia
 añs non est vniformiter difformis, sed aliqua parte
 crassior, sequēte tenuior, & rursus crassior. Potest
 certius referri causa ad varietatem humoris irritá-
 tis naturá. Tertia causa anticipationis, error ægri,
 sicut retardatiōis, auxiliū medicum. Quarta accel-
 lerationis, Festinatio naturæ ad crism: sicut retar-
 dationis quies illius peracta pugna. Ex quibus colli-
 gitur primo: quod observatio horæ inuasionis sem-
 per est praua. 4. Apho. 30. quia significatur fixio cau-
 sæ morbificæ: sicut trocleæ puerorum quandiu mo-
 ventur circa idem punctum, diu sunt duraturæ: cō-
 tra variatio inuasionis bona est, siue accessiones sint
 seruantes eadem horam ex natura sua, siue antici-
 pantes, siue postponentes: Nempe in seruantibus
 eandem horam anticipatio indicans augmentum
 adesse, & transactum esse principium, intelligitur
 simplex: in anticipantibus autem ex natura sua, idē
 intelligitur ex anticipatione anticipante: vt si an-
 ticipabat horas duas, modo anticipet quatuor.

Observa-
 tio horæ
 inuasio-
 nis, mala.

Colli-

Colligitur secundo: quod licet duplatio accessio-
 nis sepe sit mala significans augmentum causæ morbi-
 ficæ, quandoque tamen est bonum signum, quia si-
 gnificat naturam aggredi humorem: & bona cau-
 sa, quia parititur humor facilius superatur.

Aduerte quarto, de præfagitione Crisis in com-
 plicatis febribus: Repetit Galen. breuiter tradita. 1.
 Crisium. 3. Nempe quod de vnaquaque cõponen-
 te expectanda est Crisis per signa apparentia in die
 suo. Sepe enim vna ex cõponentibus soluitur alia
 adhuc augescente, & fere prius soluitur que cali-
 dior est, ait Auic. citato. Cognoscitur autem instare
 solutionem ex quatuor. Primo ex specie morbi, si
 biliosus est. Secundo ex accessione: si anticipat, si est
 vehementior, si symptomata praua habet, si celeri-
 tur transit particularia tempora. Tertio ex interual-
 lo: si non est purum & omnino mundum. Postremo:
 si apparet coctio manifesta.

Aduerte quinto: Cur in exemplo à Gal. proposi-
 to, cum inuaderet accessio quotidianæ cõtinuæ incli-
 nante iam. & sudante ægro ex accessione tertianæ
 intermittentis, refertur inuasisse accessionem quo-
 tidianæ cõtinuæ cum horrore: cum sit proprium
 continuarum non horrere. Dic: Gal. habet densatã
 fuisse

Signum crisis aduentus
his

fuisse auté, & in horruisse, repressumq; fuisse sudorem: Nam licet in inuasionē accessionis quotidianæ continuæ simplicis, horror non sentiatur: verum si occupat corpus febricitans adhuc ex præcedente tertiana, & sudans (quæ duo poros cutis plurimum aperiant) leuissima annotatio inuadentis quotidianæ sufficit reprimere sudorem, cutis vero densitatem & horrorem incutere. Nam in tali occasione etiam continens leuissimè frigidum facit inhorrere: & retentio acris fuliginis, quæ sudore exernebatur.

Aduerte sexto: numerat famosæ cōpositæ quæ vocant hemithriteū differentias octo. Prima: quotidianæ continuæ cum tertiana. Secunda: quotidianæ continuæ cum tertiana continua. Tertia: quotidianæ intermittētis cum tertiana. Quarta: quotidianæ intermittētis cū tertiana continua. Cum autem quæuis ex his quatuor compositionibus possit esse mixta vel confusa, si simul inuadunt ambo humores: vel complicata si varijs horis inuadunt: euadūt species hemithritei numero octo: & quia quæuis ex illis patitur trimembrem diuisionem: (vel enim æquantur in compositione duo humores, vel superat bilis, vel pituita) euadūt differentiæ omnes. 24. Ex

quibus

qui bus apud multos nulla dicebatur semitertiana, nisi accessiones essent confusæ, & vterque humor par, Galenus has de nomine difficultates rejicit. Quoniã vero aduersatur Hypocrati vocare semitertianam febrem qua non est continua, tam. 1. epi. 23. (febres horrificæ omnino non intermittentes, modus erat semitertianus) quam. 4. Aphor. 43. & sequeretur in præfagio, & curatione error, non admittit vocari semitertianam, compositionē duarū intermittentium, nec duarum cōtinuarum: quoniam in primo genere deest continuitas, in altero, horror.

Aduerte septimo: In ægro hic relato præfagit Gal. solutionem tertianæ manente quotidiana ex signis. 4. Primum: accessio tertianæ tardabat. Secundum: bilis excernebatur vomitu & deiectione, sudore autem non multo ob permixtam quotidianã quæ cutem refrigerabat. Tertium: declinatio erat facillima fere ad integritatem desinens. Quartum: coctio vrinæ in die sequenti accessionem tertianæ optima erat.

(.s. Sed quoniam.)

Prosequitur reliquas compositiones febrium etiam minus celebres authoribus.

R Aduer-

Cap. 8.

Meliorū
cum lati-
tudine ra-
tio,

Aduerte primo: Solet Gal. condēnare antiquos quoniam in sectione latitudinū solas numerabant extremas species, ōmisso medio, tam in temperamentis lib. 1. de temp. quā in dispositione media neutra. i. artis parux, quam in tēporibus morbi lib. de generalibus morbi temporibus, & in ætatibus, & in compositione febrium hic. Per mediū autem quod addit, non intelligit indiuisibile medium: id enim non cōsiderat medicus, artis par. 7. sed indiuisibile illud cum aliqua vtrinq; latitudine: medium autem illud indiuisibile considerat nō quatenus insensibile, sed quatenus pars latitudinis sensibilis. Referebant enim semitertianæ duas tantum species: vnam excedente bile, alteram pituita: Et poterat condonari archygeni sua in hac parte veritas: quoniam nihil lædit medicum in opere, facere bimembrem diuisionem. Cur igitur contra rei veritatem Galen. adijcit medium in casibus dictis cū latitudine? Dic: extrema agnosci non possunt: nisi comprehendatur medium, tanquam regula policleti, saltē īmaginatione: Cum ergo possint dari figura sensilia illius mediij cum aliqua latitudine, præstat ita diuidere. Maxime, quia quomembra sunt plura in quauis latitudine, eo cog-

nitio

nitio est præstantior: sicut in gradibus qualitatum.

Aduerte secundo: Cur in compositione affectuū prima dies affert semitertianā, secūda solam quotidianā. Dic: Natura est frequentium morborum, vt quando corpus valet non incipiat ægrotare, nisi a valida causa: contra quam, sunt quidā prauī morbi qui per pares exacerbantur, tertio. de Creticis. 8. & 4. Aphorismorū. 61. Quorum causam Galen. citato refert explicasse se lib. de Crisib. quod tamen non legimus. Videtur causa: quia indicatur ex prauitate secundi diei materia in corpore deleteria: quæ quiescens non lædebat, facta autē commotione eius propter motum morbificæ causæ in prima die, inuadit hominē in secunda: tales autem materiae solent esse perniciosæ. Item in ratione signi: quia causa quæ deiecit hominem sanum magna erat in prima die, cui sanitas repugnare non potuit: quāto periculosior erit, si altera iam ægotantem in secunda die opprimit.

Aduerte tertio: quo modo distant semitertiana: tertiana notha, quotidiana notha. Dic: hemitrite distat ab illis, quia in eo sunt duo foci, & duo motus. Quo modo ergo lib. de temporibus morborū. 9. & apud Auicennā de febribus cōpositis cōponitur quāq;

R ij hemi-

hemitriteus cum tertiana? Dic: duæ tertianæ cum quotidiana continua faciunt eam compositionem hemitritei. Tertiana auté notha, & quotidiana notha vno motu, & vno foco contentæ sunt. Distant

Periodi
cum se -
quâte spe
cies hu -
morum.

autem inuicem: quoniam in tertiana vincit bilis, in quotidiana pituita. Num possit contra accidere, vt in tertiana notha vincat pituita? Dic: concessit Gentil. in ext. auagante: & videtur fauere experimentum monstrans in progressu tertianæ nothæ cõuenire falsa, & acria, iuxta tral. & Aui. Sed videretur satius asserere, periodum sequi humorem superantem: verum tractu temporis humores mutant temperamenta, antequam migrent in alias species. Nam frenitis abit in letargum resoluta parte ignea: & ex herysipelate manet durities, & in tertiana notha redditur humor frigidus crassus. Videtur enim iuxta Galen. 9. simpliciu. i. bilem per adustionem mitescere in calore propter igneæ partis resolutionem: Pituitam autem & melancholiã reddi acria.

Aduerte quarto de compositione febrium: Gal. hic per tralênã agit plurima remittens ad librũ de Typis. Docent auté authores maxime Arabes species cõpositionũ esse innumeras: omnis em̃ species

cum

cū quavis alia cōponi potest: & in genere supremo, & subalterno, & in specialissimo: excipiant solam ethicam, quæ cum alia ethica componi non potest ita vt maneat duæ: quoniam cum calores non distent specie, & sint in vno subiecto duo calefacta, faciunt vnum. Reliquæ febres non faciūt vnum, quia sunt in varijs subiectis calefacta: si vna est diaria, alia putrida, alia ethica: vel in vno subiecto nempe mēbris, pendent tamen à varijs materiebus, & seruant varios periodos, vt tertiana cum quartana: Vel materiae sunt in varijs locis vt quando vna continua, alia intermittēs. Secundo aduertunt: diariam sæpe iungi putridæ vel ethicæ: ita quod apud quosdam semper iungitur: quia si pauca fuligo ex bubone accedens ad cor imprimit diariam spiritui, quo modo multæ fuligines ab humore intra vasa putrēte non inducent diariā? In ethica vero adhuc magis: quia cor calefactū imprimit suū calorē spiritui: sed tamen non apparent (inquiunt) signa diariæ propter mansuetudinē caloris illius, superatam ab acrimonia aliarum: Calor vero qui sæpe manet post periodum forte (inquiunt) est diariæ solius. Sed signa putredinis semper manēt in pulsu: & potest afferri ratio cur rarissimè complicetur diaria, nempe pauca

mora agentis & velox resolutio spirituum: ob quam non durat febris spirituum ultra diem. Et forte ideo non ponitur in calefacto licet adsit occasio, quia omnis actio requirit moram agentis, & identitatem passivi: quæ dantur in membro, & in parte humoris putrentis, quæ non vertitur in alimoniam corporis, & fuit sententia Isacii afferentis diariam gignere reliquas duas: non gigni autem ab illis. Aduertunt tertio, synochum fere non componi: quia cum occupet omnia vasa non videtur bene separabilis alius humor a massa sanguinis peccantis, intra vasa: sed quod faciat vnam cum synocho, nisi forte iungatur intermittens, quæ extra vasa putreat. Quarto: idem Isacius ait: non coire experimento eiusdem speciei specialissimæ plures tribus compositiones: Vg. tres tertianas, aut quartanas: varij vero generis possunt esse plures. Aduertit quinto Rasis: quod licet omnia genera de facto componantur: verum frequentissima compositio est, ex bile cum pituita: & ideo obtinuit nomen hæc sola compositio, semitertiana. Galen. autem hic eam solam memorat: reliquarum nec numerum referens, nec signa: quod tamen in simplicibus fecit.

Aduerte quinto, de significato semitertianæ:

Colligit Gal. ex sententijs Hippocratis significare febrem compositam ex tertiana, & quotidiana continua confusis. Contra quam collectionem est primo: quod ipse et Paulo post cōcedit appellari etiā semitertianam quotidianam intermittentem confusam cum tertiana continua. Obstat secūdo: quod ipse lib. de Typis. 4. quasdam semitertianas inquit esse intermittentes, alias continuas. Et .i. epid. sect. 3. cōmento. 2. Obstat tertio: quod .i. epidim. sect. 3. quinto, inquit: semitertianam solere cōmitari proximam mortem tabē, & alios morbos diuturnos, in quibus tamen non apparent horridicæ illæ repetitiones. Dic ad primum: quotidiana intermittens est valde rara: rarior ergo erit, confusa cū tertiana continua: ideo Gal. proposuit exemplū frequēs de confusione tertianæ intermittētis cū quotidiana cōtinua: & tamen illam ubi acciderit non negat vocari semitertianam: imo statim vocat. Ad secundū liber de Typis magis videtur Agathini. Locus autem .i. epid. corruptus est, legēdū est enim (ex hemitriteis, quidam eos agunt vtraq; via) id est putant partim esse cōtinuas partim intermittētes: alij tantū inter cōtinuas numerant febres. Ad tertium: etiam Gal. in cōmento dubitat ne forte apud Hippocratem

*co. fusa no. carbo
9. fct. in. n. d. n. t.*

*Semiter-
tiana Hy-
pocri-
poc. quid*

semitertiana significet febrem omnem cōtinuam quæ tertio quoq; die ex acerbatur cum aliquo horrore. Licet aut Gal. plane non decernat, interest decernere, ad agnoscendas sententias Hypocratis de semitertiana. i. epidimiæ citato. nempe quod est febrü læthalissima: & quod cōmittatur prope mortem tabidos, & quosuis longo morbo detentos: Cū autem experientia testetur, tales diu egrotantes perire antecedente per menses aliquot febre continua tertio die ex acerbate, quam fere antecedit horror: & mōstret item plurimos perire citra morbos longos ex tertiana continua afferente horrorem, etiam manifestum tertio quoq; die, non præcedente alio morbo, quos vulgus medicorum iudicat perire ex tertiana notha subintrante: videtur asserendū vtrāq; tales & esse, & vocari Hypocrati semitertianas: quæ ideo hāc appellationem habent, quia vnum signū habent tertianæ, videlicet ex acerbari tertio quoq; die, altero distituuntur. s. cessare ad in febritationem: & tales vocatas esse horrificas primo epidimiæ, eo quod non sunt febres compositæ sicut ille de quibus Gal. hic agit cum horrificis repetitionibus: sed sunt tertianæ continuæ simplices & excitiales: sicut febres pūctulares, & in quibus sudor exiguus

Semiter-
tiana Hy-
poc. quid

guus apparet, vel stilla sanguis à naribus: quoniam sunt decretoria non decernentia. Conatur enim natura ob sensatam bilis malitiam intra vasa, se exonerare, & extra vasa mittere per horrores initio singularum accessionum: non posse autem ostendit continuitas febris, sicut vniuersaliter. 4. Aphorif. 46. rigor in febre non intermittente incidens febre non deficiente datur. Nam cū in solis duobus locis explicet Hypocrates quid per hemitriteū intelligat: in altero aperte significat non esse illam compositā cum repetitionib⁹ horrificis, quia illa est rarissima, neq; comitatur vnquam tabidos, nec alios diuturnos morbos, nec vagatur populariter cum exiguis tumoribus, vel maculis cutis: quæ omnia Hypocr. citato memorat: In altero autem solum doceat eas esse febres acutas continuas horrificas: Ex neutro potest colligi compositio febrium dicta à Galeno. Nam verbum (horrificę) solum indicat exiguam cutis asperitatem, & contractionē in initio cuiusvis accessionis, non rigorem cum repetitionibus: Notat autem Hypocrates merito id signum ceu rarū incontinuis: proprium est enim continuarum non rigere, sicut non frigere manifeste: dicente Auic. i. quarti: Sicū cōtinuitate febris adest rigor vel frig⁹,
febris

DE DIFFERENTIIS FEBRIVM

febris est composita: pars verò de vtraq; forte adest in cōtinua: quod apparet in semitertiana Hypocratis. Neq; Galeni ratio colligit oppositum: Sinò intelligeret Hypocrates (inquit) per horrificas, crebras repetitiones: non oportuerat addere (horrificas) quia incipere cum horrore etiam multis alijs inest febribus. Non colligit (inquam) quia in continuis rarissimus est horror: imo ex natura accessiōis nūquam inest continuis, sed solum ex conante natura & non potente, & ideo reprobata. Dicente Auicē. i. quarti tract. 2. primo: Febris cōtinuæ accessio non incipit cum frigore, nisi propter debilitatē virtutis aut profundationem calidi innati, & est signū malum. Sicut accidit in cauo potēte natura euacuare, & ideo salubri: Et in febribus continuis vniuersaliter, tentare vacationē neq; perficere pessimū est. Vnde ad significandā huius biliosæ febris malignitatem, videtur priscis obtinuisse peculiare nomen. Demum sententia hæc experimentis testatissima, si non est mens Hypocratis, certe est in opere utilissima. Reliqua quæ & Græci medici, & Arabes & Latini addiderunt de significatis hemitritei, tanquam inutilia, & de solo nomine agentia, rejicerentur. Multi omnem compositam humora-

lem

lem ex quibusvis duobus humoribus vocant semitertianam. Galen. non admittit ita vocari compositionem duarum continuarum, quia non est horrida: nec duarum intermittentium, quia non est continua: inquit enim febrem cui conveniat descriptio Hypocratis (horrida ad integritatem non desines) item ab ea appellatione excludit mixtionem omnem sine bile, quia nomen tertianæ non convenit, nisi bilioso humori: Post diuiserunt in maiorem, minorem, & medium: in verum, & non verum: in exquisitum, & nothum: frustra tamen omnia & sine usu. Est enim Hypocrati semitertiana in qua locum habent scripta ab illo præfagia, & doctissima, & verissima, dicta simplex tertiana continua: Compositæ autem febres ad libitum possunt appellari semitertianæ. Quod vero attinet ad vtilem doctrinam de omni compositione, supra explicatum est.

*semel tertiana
e tertiana conti*

Aduerte sexto: num febris composita sit deterior, & prolixior componentibus. Dic: super ventus vnus contrarij alteri præcedenti, siue sint affectus morborum, siue intemperamenta aeris, siue ciborum, siue membrorum in corpore, si conferatur ad simplicem tantum intemperaturam, ex parte præfertur:

Compositio-
tionum de-
terior sim-
plicitarum

DE DIFFERENTIIS FEBRIVM

fertur: quatenus sequens emendat priorem intem-
 periem: Ex parte vituperatur. Primo: quia difficile
 est naturæ superare duo contraria. Secūdo: quia ar-
 ti multo difficilius, nā natura moderato calore pug-
 nat cum duobus contrarijs: ars vero non potest de-
 bellare duo contraria, nisi cum duobus æquatis con-
 trarijs. Tertio: quia duo affectus morboſi fere pen-
 dent a maiori copia humoris. Ob causam autē prio-
 rem laudatur febris post ebrietatem, post conuulsio-
 nem, post epylepsiā. 5. Aphor. 70. & 6. Aphorif. 40.
 Laudatur in cibo, vt si vnum eduliū excedit in vno
 intemperamento, iungatur illi oppositū, vel in eadē
 mensa, vel in sequenti. 3. primi doctrina 2. cap. 7. &
 pluuie in autuno laudantur 3. primi de regimine
 temporum. Et in melancholico laudatur pueritia,
 in sanguineo senectus. 6. de sanitate. 2. Et 2. artis cō-
 mendatur, vt epar repugnet suo intemperamento
 cordi. Propter rationes autem oppositas summo pe-
 re reprobantur febres compositæ: maxime ex acu-
 ta, & cronica vt febris cōtinua cum quartana: quo-
 niam febris acuta non potest diu durare: cronica nō
 potest cito sanari. Sic hydrops cū febre. 2. p̄sag. 1.
 & 23. Deiectio, & vomitus versicolores. 2. p̄sag.
 40. Ex ijsdem causis vituperatur maxime mixtio

con-

contrariorum alimentorū. i. acutorum. 18. & mutationes temporum in paruo interuallo. 3. Aphor. 1. Ideo autūnus exitialis est. Ideo intemperamenta contraria membrorum reddunt corpus maxime infalubre. 6. de sanitate. 14. Oportet ergo vt successus contrarij intemperamētī laudetur, quod non permaneant duo contraria intemperamenta, sed sequens temperet pristinum. Præterea: actio contrariorum in vnum tertium potest esse utilis, vt cerebri & cordis in corpus: in se vero contraria manentia difficilia sunt.

Aduerte septimo: Typus ex lib. de Typ. 2. est ordo qui seruatur in repetitione accessionum, periodus autem, vel circuitus tempus mediū inter vnā, & aliam inuasionem: Accessio in intermittētibz est tempus febris terminatum ad infebricitationē: in continuis autem coincidit cum periodo.

Aduerte postremo: sententiam Gal. de tradenda doctrina in particularibus rerum differentijs. Quoniam enim res ad scholas afferrī non possunt 3. præfag. puls. in init. vult nos contentos esse nominibus generum & specierum: particularibus autē differentijs explicandis satis esse verborum circūloquia, licet proprijs careāt nominibus. Alter modus

dus imponere illis nomina propria & indubitata
 citra controuersiam, tertium vero modum omni-
 no reprobatur: ubi authores singulas differentias pro-
 prijs nominibus insigniunt, sed controuersis: de
 quibus frustra altercatur: In quo videtur illi Arist.
 nimius. Nā Arist. indagat naturā rerū quatenus si-
 gnificantur per noīa certa: indagat autē ex prædica-
 tis quæ vulgus enunciat de tali nomine. Vg. in ve-
 nando naturā sapientiæ primo metaph. & coctio-
 nis. 4. Meth. & est via sapientum, qui de rebus per
 nomina scientiam tradunt. Gal. vero merito aspi-
 rās ad finem artis, & temporī parcēs concedit cuiq;
 pro libito vti nominibus: rerū ipsarū numerū, & es-
 sentiam per quæuis verborū circūloquia inquirēs.

SECTIO SEXTA.

(.s. *In his autem.*)

Disputat de febre sanguinis.

Cap. 9. **A**Duerte primo: de febre sanguinis non putren-
 tis: Putat Gal. hic, & 9. Therap. 1. ebullientem
 illum adhuc constituere formam quandam febris
 mediam inter diariā & putridā: cōnumerandam tñ
 diarijs non putridis: Quia si recte diuisa est supra fe-
 bris oīs in diariam, putridam, & ethicā: hæc autem

non

nō est ethica, nec putrida: superest, vt annumeretur diarijs. Nec obstat nomen diariæ, quia illud imposi-
tū est à frequēti termino, non à perpetuo. Durat ve-
ro diutius reliquis, quia tardius dissipatur. calefactū
sanguinis in toto quā spiritus.

Aduerte secundo de periodo sanguinis putrētis:
Ostēsum est eum nullo periodo putrere intra vasa,
& quā ob causam: Tempore vero assumere circuitū
tertianarium. An vero Gal. intellexerit eum perio-
dum esse propriū sanguini, an mutuetur eum à bile
quæ iam aliqua adest, cum primū putret sanguis cō-
trouertūt. Et licet plures Galenici sequātur priorem
sententiā, posterior certior est. Primo: Quia perio-
di tertianæ insunt bili ex Gal. propter quantitatē &
qualitatē bilis: hæc ambo sunt in sanguine diuersis-
sima à bile: ergo nō cōueniet vtriq; humori idē pe-
riodus. Secūdo: Quia. 2. Crisi. 11. sanguis cū ceperit
putrere iam est biliosus: & hic dixit pleureticos ex
puētes rubrū pati circuitos tertianarios: addēs quod
in superassato sanguine pingue fit bilis, crassū melā-
cholia, sed multo tardi⁹ melācholia, bilis aut cōfesti:
Propterea primū meminit de sola bile ex pīguedi-
ne orta: post subdit: si vero sup asseretur. etc. Tertio:
quia periodi non tā sequūtur formas humorū, quā
certam.

Sanguis:
an perio-
dum ha-
beat.

certam quantitatem, & qualitatem humoris: cum ergo sanguis incipiens putrere licet adhuc habeat formam sanguinis, quãtitate tamen, & qualitate representet bilem, nimirum si assumit circuitũ tertianariũ. Quarto: Quia sanguis tenuissimus manens sanguis facit exactum herisipelas .2. ad Glauc. 1. quia qualitatibus suis biliosus est: ergo eadem de causa seruabit periodũ tertianarium. Nam & supra ostensum est sanguinẽ tenuissimum causum gignere. Quinto: Si sanguis intra vasa manens facit febrem biliosam quando putret, in tactu & pulsu, supra cap. 2. putrens intra vasa representabit biliosam etiam in periodo. Cur autem sanguis putrescẽs cito mutetur in extrema, causa est: quia est medium parum distans ab extremis: & quia calida humida facile corrũpuntur in loco calido humido: & quia est pingue ebulliens.

Aduerte tertio: Potissimum separat Gal. species febrium humoralium ex qualitate tacti caloris. Febris enim sanguinea mitiorem calorem representat, licet cum plurimo vapore: nam & morbi ex sanguine benigniores sunt reliquis. 2. præfagio. 46. ex vtraque bile calor est mordax: celerius & magis in flaua, tardius & minus in atra: in pituitosa autem
senti-

sentitur lenitas, sed per quædam interualla perci- Cap. io.
 pitur morsus flatus acris rumpētis bullam. Mirum
 est autem quosdam contra experimentū & apertū
 locum hic, & 3. caus. sympt. 2. asseuerare synochū
 esse acutiorem, & minus salubrē causo: sunt enim
 morbi ex sanguine omnium humoralium mitissi-
 mi. 2. prælag. 46. nō raro tamen perimit synochus
 propter locum amplum, internum, communem,
 & propter putridi humoris copiam summam.

SECTIO SEPTIMA.

Rimatur causas periodorū in febribus: ac primum causas cur
 aggregatur copiosus humor in vna parte. Secundo: § (Nam vt
 omnia.) Proponit exēplum propositæ doctrinæ in lippitudine.
 Tertio: in §. (Quod si aliquando) redit ad complendas causas
 periodorum in febribus. Quarto: in §. (Igitur necesse est) tra-
 dit causas temporum in accessione febrili. Quinto: §. (Febrū
 igitur) tradit causas erraticarum, & synochorum.

(.§. Sed quoniam.)

ADuerte primo: Quod hic ait synochū quan- Cap. ii.
 doq; vna accessione durare dies quatuor, quā-
 doq; septem, multi interpretantur, de non putrēte.
 Sed Galenus respondet de vtroque: de vtroque
 enim præcessit sermo. Nam synochus non putrēs

S 9. Therap.

9. Therap. 4. non excedit quartum diem, quin trā-
 sent in putridum; putrens item fere in quarto ter-
 minatur. 3. Crisium, 4. sed quandoque accedit ad
 septimum manēs adhuc synochus; post septimum
 autem vere biliosa est: ideo azar. eum Arabibus in
 synochis post septimum timent phlebotomiam:
 quia iam laborat cacochimia non synocho. Quod
 si Galen. 9. Therapeut. 3. etiam post septimum vi-
 ribus constantibus phlebotomat, nec Arabes ne-
 gant: tantum dicunt minus iam conuenire: quia
 bona pars sanguinis abiit in bilem. Quod autem
 hic nō meminerit sexti, causa non est, quia sextus
 non sit decretorius (nam in synochis decretorius
 est) sed explicat postremum terminum duratio-
 nis illorum.

Aduerte secundo: Quod ait Gal. si partes cor-
 poris fuerint æque potentes, durant omnes sanæ:
 intelligendū est, de æqualitate ad iustitiam. Proui-
 de enim ea inæqualitas naturalis membrorū ten-
 dit in conseruationem principalium: vt habeant
 quo se exonerent. Patet enim membranabilia ha-
 bere facultates robustiores & nobilibus: & interiora
 & interioribus. Licet enim interiora non sint ada-
 mantina, sed iidem affectibus obnoxia quibus ex-
 terna

Varium
 robur par-
 tiū utile.

Cas. II.

2. Therap.

2

terna

terna de attrabili quinto: multo turrarius laborant.
 Aduerte tertio: De obiecto expultrici hic ait
 esse alienum duplex vna in quantitate, altera qua-
 litate: paulo post videtur constituenetria, copiam,
 acrimonia, & calorem aut frigus: tertio autem de
 causis symptomatum. 2. agnoscit pro obiectis co-
 piam, qualitatem, & rem a toto genere præter natu-
 ram: Cum tamen 3. naturalium. 12. agnoscat mole,
 pondus, qualitatem mordentem. Dic: obiectum expul-
 tricis est offendens: & quia offensio in varijs membris a
 varijs causis prodit, varia affert de varijs. Nam de
 utero tertio naturalium numerantur moles, pondus,
 & acrimonia 3. autem de causis symptomatum in
 ventriculo vitium qualitate offendens, vel copia,
 vel toto genere præter naturam, ita vt alere nequeat.
 Hic numerat solam qualitatem & quantitatem:
 quoniam sumit nomen qualis latius, vt compre-
 hendat etiam ea quæ a toto genere sunt præter na-
 turam: quomodo artis. 93. inquit vitium humo-
 ris esse, vel in quantitate, vel a genere præter natu-
 ram idest in qualitate. Quod aut hic separat mor-
 dens a calido, non separat qualitate, sed effectum
 mouente expultricem: Alius enim effectus est
 mordentis alius calefacientis membrum.

Clister
 num ante
 phlegmo-
 miam.

Aduerte quarto: Num robur membri possit esse causa morbi quod Gal. hic asserit. Videtur enim ad robur sequi vehementiã operis, in qua sanitas consistit. Dic: si sanitas vna tantũ operatione vnus membri constaret, quo operatio esset vehemẽtior, sanitas esset perfectior: Sed quia sanitas requirit varias operationes non solum in varijs membris, sed etiã in vno: eo fit, vt sanitas requirat proportionẽ in vehemẽtia operationũ. Nam si tractrix ventriculi sit multo vehemẽtior quam coctrix, non bene cõficiuntur alimenta in ventriculo: & sequetur eorum corruptio. Sic si visio oculi discernit tenues vapores oculi, impedit accõmodam visionẽ exteriorum: & sequentur visa similia suffusis: Quare .i. de causis symp. 7. asseritur vna species læsæ actionis, immoderantia proprij operis. Nec obstat: quod definitur optima visio, quæ minima & à lóge discernit: quia perfectio cuiusvis operis dicit intensiõem, vel vehementiam eius non simpliciter, sed vsque ad terminum conuenientem speciei operis.

(.s. Nam vt omnia.)

Proponit exemplum doctrinæ propositæ in lippitudine.

Aduer-

Aduerte primo: Refert Gale. quandoq; curaf-
 se se dolores oculorum cum phlebotomia sine
 clisteri: vsus tamen vulgaris non est contēnendus.
 Nam 9. Therap. 5. præcipit in synocho, vt si præces-
 sit cruditas cessetur a phlebotomia, vsq; quo coqua-
 tur alimentum & descendat. Et cap. 4. ob eandem
 causam distulit phlebotomiam per dies duos. Et 8.
 Therap. 5. in corruptione alimenti non cōcedit cli-
 sterem, nisi post quā cib⁹ sentitur in intestinis cras-
 sis: Expectat enim per moram emendationē, neq;
 tunc in clisteri addit sal, ne acceleret exitum. Vnde
 videtur rarissime posse concedi clisterem nisi ho-
 mini ieiuno, nec phlebotomiā, nisi peracta coctio-
 ne ventriculi & excrementis expulsis: Quod ma-
 xime cōmendauit Zoat, lib. 1. tract. 8. cap. 18. testifi-
 cās dāna maxima expectāda perpetuo ex misso san-
 guine antequā vēter cū vasis primis emolliatur. Et
 hyp. 1. acut. 45. ne rapiātur cruda ex primis vasis ad
 corpus, sūme etiā cōmendāte Auer. 7. col. 1. Acti⁹
 vero addit lib. 12. cap. 23. si cib⁹ in vētriculo cōtine-
 tur, in necessitate phlebotomiæ vomat, & secetur
 vena. Quod vero scribitur prima quarti, cum phle-
 botomaueris non indige bis clisteri, intelligēdum
 est de acribus: ne iungātur duæ euacuationes in die

Clister
 num ante
 phleboto-
 miam.

vna contra præceptū quarta primi. Num autē ini-
 tio morborum, & ante syrupos appetentes conue-
 niāt lenientia per os sumpta, determinatū est in dif-
 ficultate de tempore purgandi in febribus. Num
 etiam post phlebotomiam cōferat clyster: Auicenna
 præcipit cap. de pleuritide, & de curatione febrium
 in vniuersali, quia phlebotomia siccāt aluum. Sed
 Galen. non recipit, sed expectandum esse ait, num
 alius sponte deiciat. *79. q. 11. morbi*
 : *pp* Aduerte secundo: Curationem dolentium oculo-
 rum variam tradit Hippocrates: videlicet conies-
 tante Gale. memoria gratiā vt postea discutetur.
 Doctrina enim concūctās variā genera remediorū
 in vno morbo, inutilis est: nisi explicentur concur-
 sus symptomatum ad quod vis remediū iuxta em-
 pyricos, vel indicationes à dispositione variā affectū
 iuxta rationales. Gal. ergo quinque dispositiōes par-
 ticularēs numerat in oculo dolēte. Prima: ex influ-
 xu acris humoris, quod agnoscitur per acrem do-
 lorem, & lachrymas per quædam interualla infe-
 stantia, & paulo post remittentia: In qua commo-
 disime adhibetur balmum, si modo nec in corpo-
 re, nec in capite adest plenitudo: saltem non adest
 in corpore. Secunda dispositio: Vbi dolor est diu-
 turnus,

tutius, & oculi tument oratio sanguine, fluxio aut
 & plenitudo in totū cessarūt; Quo tēpore curat vi-
 no inero potest subsequēti sōno. Actius aut lib 7o d
 cap 7o eligit vitūm in astringēs, manus quā solebat
 dilutū cum calida, videlicet post exigū obsonium
 dormituro. Tertia dispositio: Vbi dubitatur de ple-
 nitudine, competit fomentū ex balneis adhibita per
 spongia, vel bombacē, vel duplatos linteos, aut fa-
 culus ex camomilla & feno græco, & altea, additis
 si tinetur fluxio rosis. Talia em̄ de causa dolorifica
 in solo oculo contingunt, suffibunt ad sanationē
 si vero aliunde fluit, utilia sunt, quia statim alle-
 uiant, & quia faciunt nos certos de plenitudine &
 necessitate euacuationis. De vsu aut fomentorū ad
 indagandā plenitudinem corporis, Galeu & magis
 tralib 2. acuto 2. condēnant eos qui temere vacuāt,
 ante tēta fomenta. Cōtra Alexādrinus 16. epi. sect
 7. quarto, vocat cōsuetudinē Hippo. incipere a lo-
 calib⁹ ppter timorē suo tēpore ad magna remedia:
 Nostro tēpore si per alia possum⁹ cōiectare statū cor-
 poris, nō raro sunt periculosa fomenta. Maximē du-
 ratia. Nam dolētibus oculis. 4. local. 2. si dolor me-
 dioctis est, nō cōcedit imponi, nisi semel aut bis in
 die, videlicet vsq; quo fomentū tepescat, nō reiterari.

bono)

S iij

Quar-

Quarta dispositio: Vbi fomentum indicat plenitudinem omnium humorum, vel solius sanguinis, phlebotomia. Quinta: Vbi per fomentum agnoscitur cacochimia, purgatio. Septimo aut Aph. 47. docetur post merum & balneum phlebotomia: Que sententia ceu spuria merito refellitur a Galeno ibidem, recepta superiore tradita. 6. Aphor. 31.

Aduerte quarto: Quod Galenus refert causam continuitatis febris ad prolixitatem accessionum, non videtur convenire cum causa tradita supra cap. 1. ubi refert causam ad vasa exigua ad que mandatur humor in continuis, cum in intermittente mandatur ad carnes. Dicunt quidam hic putant tradi a Galeno causam non continuarum, sed intermittentium non desinentium ad integritatem: Verum cum supra cap. 1. definerit continuas, quod non redeunt ad integritatem: satius est opinari, non committi tam brevis æquivocationem: maxime quia nullam aliam causam refert Galenus earum, que veræ continuæ sunt. Dic ergo: supra definitas esse continuas per causam frequentem: hic vero per evidens signum non intermittendi, fere autem in idem recidunt nam quando natura mandat extra vasa, rarum est quod intermittat febris.

(Quod si aliquando.)

Reddit ad complendas causas periodorum in febribus.

ADuerte primo: Causæ rigoris & periodorum in febribus; licet plerisque omnibus receptissimæ, habent tamen validissimas cõtra se rationes, quarum plurimæ referentur. Quod enim colligit seruari proportionem in circuitu accessionum, eod quod par excrementum irritans expultricem aceruat in pari tempore manente alimento pari, habet primam cõtradictionem: Quod accessio tertianæ sæpius conseruat eandem moram accessiõis siue æger alatur carnib⁹, siue ptisana: siue purgetur, siue non purgetur. Secũda dubitatio: Quia in exemplo Galeni, nec in deiectione, nec in vrina, apparet illa perpetuitas obseruatæ horæ. Tertia: Oporteret declinante tertiana accessiones inuadere per quartum aut quintum: quoniam copia bilis pristina requirit tunc longius tempus ad aceruationẽ. Quarta: Humor qui expellitur in febribus proportionalibus post primam inuasionem nõ gignitur in tempore interualli, sed in tempore antecedente morbũ præerat inuasis. Quinta: Procedente tertiana facultas in mandante imbecillior est: alimentũ exhibitũ

Contra
causas pe-
riodorũ
vulgares.

copio-

copiosius, & tamen periodi tertianæ non mutantur.
 Sexta: Siue mandetur materia accessionis, manda-
 tur omne noxiū irritans: siue trahatur ad focū, tra-
 hitur quod tenuius est & mobilius: ergo non debet
 semper seruari idem typus: cum humor aceruatus
 sit vari⁹: nec est verosimile, bilē tractā a foco pituitæ
 subito verti in pituitā a mēbro recipiēte. Septima:
 Tam membrum mandans quam suscipiens potest
 esse magnum aut paruum: & in membro magno
 multa copia pituitæ seruatur citra putredinem, nō
 in paruo: ergo biliosa febris non semper procedit
 tertiano typo. Octaua: Repetitio plurimarum affe-
 ctionum intermittentium pendet ex sola agitatio-
 ne humoris vbiunque retineatur: agitato enim
 humore, licet non expulso, nec resoluta propter
 cōmunicatum præuū vaporem membris, sequū-
 tur symptomata præfocationis, diliqui, cōuulsio-
 nis, rigoris, manēte semper humore in foco, per in-
 terualla agitato. Apparet in inflammationibus om-
 nibus internis & externis: quia etiā in declinatio-
 ne quando iam cessauit in totū fluxus, certo typo
 exacerbantur. Apparet in epylepticis, qui quādoq;
 bētiēs in die infestantur accessionibus, in quibus dif-
 fectis apparet intra caluariā extra vasa, paucissima

velaqua, vel humor perniciosus, per intervalla agi-
 tatus. In prefocatis similiter copia seminis, vel me-
 sum corruptorum in vasis seminalibus. non fluit
 a toto in quavis accessione, cum quandoque creber-
 rime repetat in die, quandoque interpollet annis.
 Nona: Materia intermittentium quod non fluat a
 vasis in quavis accessione argumento est: quod vri-
 na in talibus est bona: & quartana continua est rarif-
 sima, intermittens autem frequens: Quod videtur
 accidere, quia propter malitiam atrabilis extra vasa
 acervatur non intra. Decima: In tertiana non læ-
 thali sæpe prauissima bilis excernitur quæ a vasis
 nõ nisi læthaliter mandatur. XI: Bilis tractu acces-
 sionũ redditur multo crassior & frigidior: non ergo
 accedit nouabilis, sed præ existens multis feruoribus
 absorpta parte calidiore, & tenuiore frigoscit, &
 crassescit. XII: Diuturnæ accessiones continent
 vacationes oēs vasorũ, & probam & malã victus
 rationem: non continetur ergo antecedens illarũ mate-
 ria in vasis. In initio autem illarũ quando humor nu-
 per expulsus est nondum imbibitus in foco, sæpe sanat
 vacuatio: quia recurrit humor ad vasa, sicut ex par-
 te inflàmata. XIII: Male videtur supponere mada-
 ri in rigore a vasis ad musculos humorẽ mordentem:

cum.

DE DIFFERENTIIS FEBRIVM

cum experimenta monstrét quod mandatur magis é contrario humor, vel vapor ad viscera: nam exteriora frigent, vrinæ albet, mandata ad viscera: difficultas respirationis, & sitis vrgent: vomitus & deiectio biliosa sunt. Maxime cum ea secretio mixtorû in vasis sit difficillima, & quæ tam breui fieri nequeat. XIII: Si causa expulsionis à vasis est copia irritans, nulla tertiana duplex erit, quæ non sit multo deterior simplici: & omnis simplex à multo humore pendens fiet dupla: cõtra experientiam. XV: Si motus humor supra membra sententia rigore efficit, siue calidus, siue frigidus, sicut externus calor & frigus, cur à pituita non sit rigor notabilis? si à frigore continentis nudo homine maximº est. XVI: Si causa rigoris esset effusio bilis extra vasa, maxime funditur in sudore cretico, vomitu, fluxu, ictericia: in quibus, vel nunquã vel rarissimè accidit rigor, sed semper initio accessionum. Maxime, quia bilis crassitie sua nõ ita penetrat membra, sed vapor eius motus ab innato calore. XVII: Si flueret in quavis accessione ad partem inflammata, cum inflammatio sit extra vasa, oporteret vt rigerent in quouis periodo ophthalmiæ, & pleuritidis. XVIII: Apparet esse ex fugabilis

bilis introrsum rigorem illum: quia alius illis soluitur sicut & timentibus. XIX: Ad quamcunque partem fluit humor symptomata adsunt manifesta recipientis membri: calor, & tumor, & dolor: quæ nõ apparét. in periodicis febribus. XX: Quod natura in magno interuallo mésiũ separet, & expellat a vasis bilem noxiam vel sincerã vel superflua, probabile est: Quod vero quouis biduo separetur, et excernatur a commixtis humoribus tribus, valde improbabile. XXI: Quo modo est verosimile in toto anno nulla obseruata victus ratione tantã solũ gigni bilis copiam quantam in biduo iam tertianario obseruantis victus rationem valde tenuem & bili oppositum. XXII: Sæpe quartana fit tertiana, & sanatur: sæpe etiam periodi mutantur in febribus non facta mutatione in humore: quia non est verosimile melancholiam quartanæ verti in bilem: sæpe etiam manente periodo mutatur natura morbi, & curatio: vt in tertiana requirete calida, & in quartana requirente frigida: igitur periodi non tantũ pendent a varia natura humoris morbifici, sed a natura tarde vel velociter aggrediente humorem morbi. Nec oppositum ostendunt rationes Galeni. Prima: Inflammationes externæ hora
perio-